OTTUBRU 2012 – IT-32 SENA – GĦADD 323 – NEWSPAPER POST – IISN 1811-5373

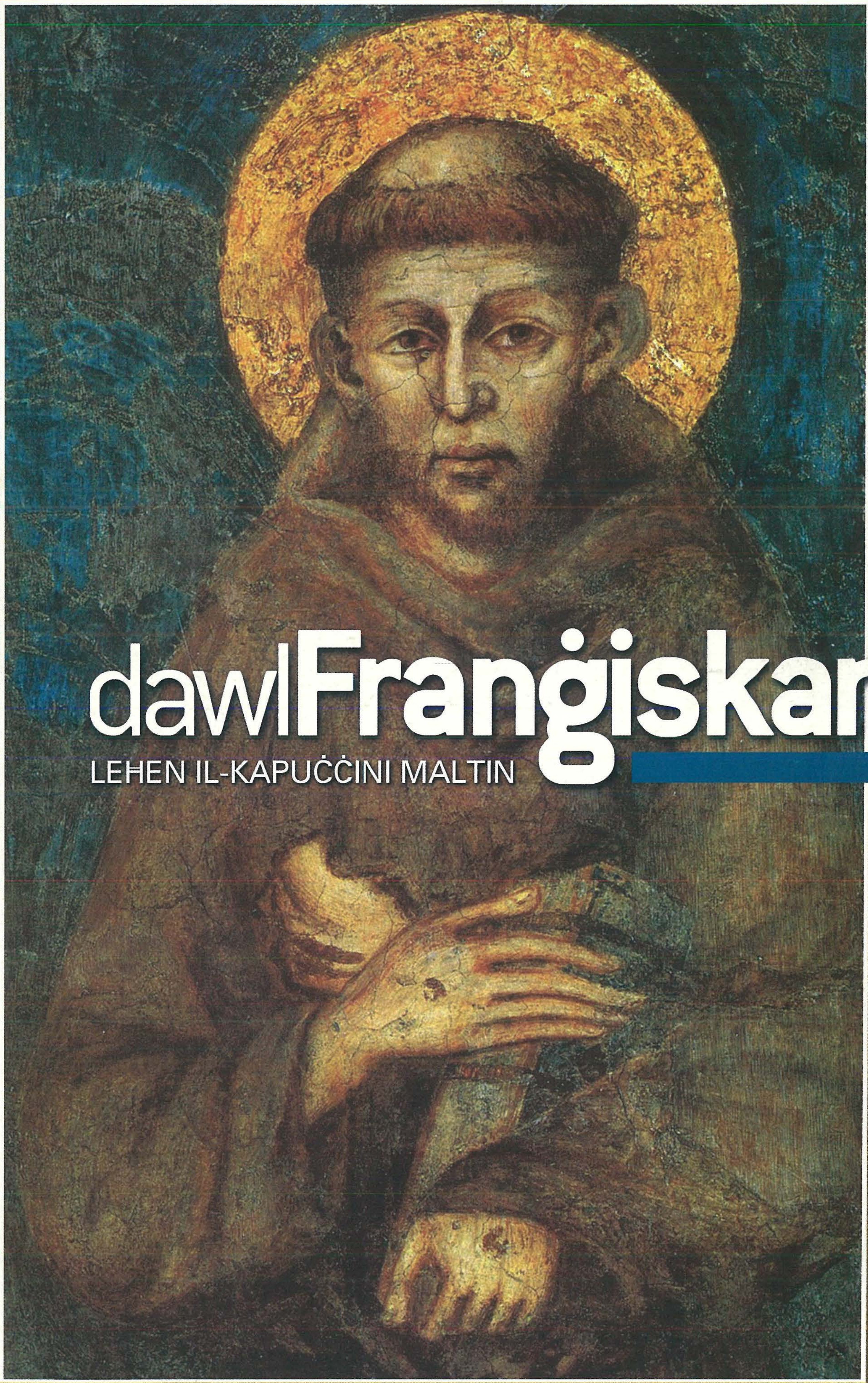

dawl Franġiskan

LEĦEN IL-KAPUĊĊINI MALTIN

3 **Insaħħu l-Familja li hi Mhedda bil-Kbir!**
Editorjal

5 **Bibbja**
minn P. Donat Spiteri OFMCap

6 **Merħba fl-Ajruport ta' Malta**

8 **Franġiskanismu**
minn P. Ivan Scicluna OFMCap

10 **Missjoni**
minn Bertrand Vella, Elmar Pace, Jethro Bajada u Miguel Zammit, post-novizzi

13 **San Franġisk u l-Afrika**
minn Fr Hilary Abela OFMCap

17 **Gi.Fra**
minn Duncan Zammit (president Gi.Fra.)

18 **Siltiet mill-Messaġġ tal-Papa Benedittu XVI fl-Okkażjoni għall-Ġurnata Missjunarja 2012**

20 **Palazzi f'Malta**
minn Joseph C Camilleri

22 **Storja tal-Kapuċċini**
minn Winston L. Zammit B.A.(Hons) P.G.E.C., M.A.

24 **Teoloġija tal-ġisem**
minn Patri Mario Attard OFMCap

26 **Novella**
minn Emily Barbaro-Sant

28 **Novella**
minn John Caruana

30 **Kompetizzjonijiet**
minn P. Wistin Attard OFMCap

31 **Okkult**
minn Fr Franco Fenech OFMCap

Ħlas ta' l-Abbonament: €9.32 fis-sena.
Kull offerta, barra mill-ħlas, hi milqugħa bħala għajnuna għall-Missjoni, li għandha tintbagħat lid-Direttur:
Ċentru Missjoni Kapuċċini, Kunvent tal-Kapuċċini, Floriana - FRN1211

Qoxra:
Pittura ta' San Franġisk t'Assisi bil-ktieb tal-Evanġelju li fuq il-messaġġ tiegħu bena l-Ordni tal-Aħwa ż-Żgħar.

BORD EDITORJALI

Editur
Leonard Falzon OFMCap

Amministratur
Crispin Tabone OFMCap

Distributur
Dorian Holland OFS

Membri
Frano Fenech OFMCap
Ivan Scicluna OFMCap
Martin Micallef OFMCap

DIREZZJONI U AMMINISTRAZZJONI
Kunvent tal-Kapuċċini,
Floriana - FRN1211
Tel: 2123 3874/2122 5525/2123 4949
e-mail: lpf1939@gmail.com

ISSN 1811-5373

DISINN U LAYOUT
Robert Tabone
Mob: 9947 3763

MITBUGĦ
Printit
Tel: 2189 4446/7

Kull korrispondenza, artikli, kitbiet u ittri biex jidhru fid-DAWL FRANĠISKAN għandhom jiġu indirizzati lill-Editur. Id-Direzzjoni tirriserva d-dritt li tippubblika fid-DAWL FRANĠISKAN dawk l-artikli, ittri jew tagħrif ieħor li jidhrilha li jkunu jaqblu max-xejra tar-rivista.

© Dawl Franġiskan 2012
Publikazzjoni Franġiskani Kapuċċini

INSAĦĦU L-FAMILJA LI HI MHEDDHA BIL-KBIR!

L-Isqof ta' Għawdex, Mons. Mario Grech, huwa magħruf biżżejjed kemm ma joqgħodx idur mal-lewża. M'għandux kantunieri! Fl-Ittra Pastorali li ħareġ nhar il-Ġimgħa 18 ta' Mejju, bit-titlu Insaħħu l-Familja, li serviet ukoll bħala tħejjija għas-Seba' Laqgħa Dinjija tal-Familja li saret f'Milan, bejn it-30 ta' Mejju u t-3 ta' Ġunju, saħaq bil-bosta fuq l-importanza u l-mod ta' kif nistgħu nsaħħu l-familja.

Fl-ambjent lokali fejn il-familja tradizzjonali, kif nafuha aħna, jiġifieri dik li skont l-Isqof Grech hija **"is-soċjetà naturali ta' persuni mibnija fuq relazzjoni bejn mara u raġel, ibbażata fuq iż-żwieġ bħala rabta dejjiema mmirata għall-għaqda u l-imħabba ta' xulxin u għat-tnissil, it-trobbija u l-edukazzjoni tal-ulied,"** hija mheddha bil-kbir! F'pajjiżna jeżiżtu kurrenti ta' ħsieb fejn iqisu li kull relazzjoni oħra fejn persuni, sempliċiment għaliex jinħabbu u jgħixu flimkien, għandhom jitqiesu b'familja. Kien għalhekk li Mons. Grech għamel sejħa biex ikun hemm "rikonoxximent privileġġjat mill-Istat" tal-familja tradizzjonali. L-Istat għandu d-dmir sagrosant "li jirrikonoxxi l-familja bħala tali u jiżviluppa politika favur il-familja li tassew tkun iffukata fuqha bħala unità soċjali".

L-Ittra Pastorali tqajmek fuq ix-xwiek għaliex hija "lil hinn miż-zuntier tal-Knisja". Ir-responsabbliltà tal-Istat fejn tidħol il-familja hija enormi. Fil-fatt, il-politiċi huma obbligati fil-kuxjenza tagħhom li jfasslu **"miżuri tajba (u jtejbu dawk) eżistenti, ħalli s-soċjetà tkompli tgħin il-koppji ż-żgħar mhux b'karità, imma, filwaqt li jkomplu jinħolqu dawk il-kundizzjonijiet tax-xogħol li jkunu *family friendly*, il-familja li qed trabbi jkollha retribuzzjoni li tgħinha ma taqtax qalbha tibni familja"**. L-Isqof ta' Għawdex saqajh mal-art! Ma nistgħux nippretendu li jkollna familji b'saħħithom u numerużi jekk m'hemmx x'jinċentivahom biex ikollhom iżjed ulied! Il-flus huma meħtieġa! U l-Istat għandu jagħmel minn kollox biex ikollna benefiċċji soċjali tajbin għal min għandu l-ulied!

Barra minhekk, il-familja tissaħħaħ meta tiġi edukata. L-Istat għandu jkun responsabbli biżżejjed li joffri edukazzjoni xierqa li tgħin lill-familji jedukaw **"lil uliedhom skont it-twemmin reliġjuż jew filosofiku tagħhom, ... speċjalment fil-każ ta' dawk il-familji li ma jkollhomx l-opportunità li jibagħtu lil uliedhom fi skola tal-għażla tagħhom."** Huwa għalhekk meħtieġ li kemm fit-tfassil u kif ukoll fl-implimentazzjoni tal-kurrikulu ikun hemm rispett kbir għal dan id-dritt sagrosant tal-familja.

Il-midja wkoll tista' tkun ta' għajnuna siewja, **"biex isiru kampanji li jgħarrfu lill-pubbliku kemm dwar l-esperjenzi pożittivi tal-ħajja tal-familja u kemm dwar il-valuri li fuqhom ghandha tinbena l-familja, bħalma huma l-fedeltà dejjiema, is-sagrifiċċju, l-għotja sħiħa, is-sabar, il-maħfra kontinwa u l-karità"**. Minn naħa tagħha, il-Knisja għandha tgħin bis-sħiħ lill-koppji fil-bidu tal-ħajja miżżewġa tagħhom speċjalment fl-inċertezza tar-relazzjoni, fil-biża' li l-koppja ma tkunx taf teduka lil uliedha, u fir-riskji tal-futur. Ikun għaqli jekk tinħoloq assoċjazzjoni tal-familji ħalli, waqt li tibqa' tiddjaloga kontinwament mal-Istat, jintlaħaq bilanċ ġust bejn il-familji u l-ġid komuni ta' pajjiżna. Hekk il-familja u l-Istat jissaħħu t-tnejn. Ejjew insaħħu l-Familja! •

PRINĊIPJI TAL-INTERPRETAZZJONI TAL-PARABBOLI

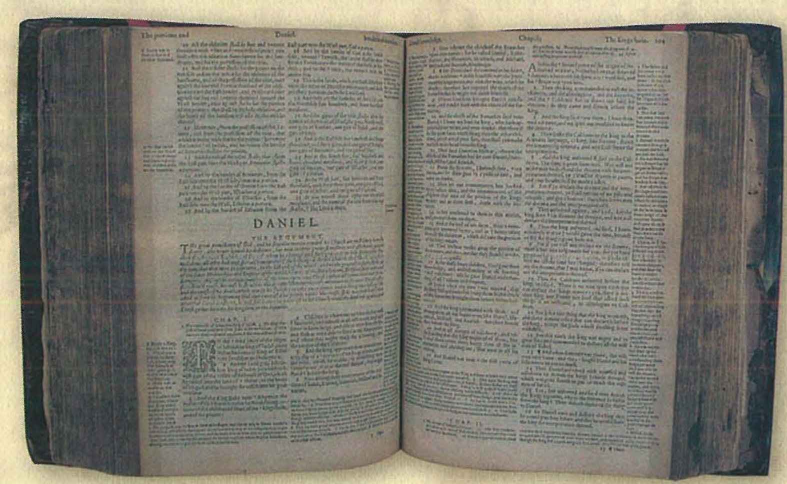

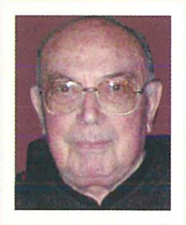

Minbarra l-prinċipji ġenerali tal-interpretazzjoni tal-Kotba Mqaddsa għandna wkoll prinċipji speċjali li jgħinuna biex nifhmu aħjar il-parabboli tal-Evanġelju.

Niġbruhom f'dawn il-punti li ġejjin:

1. Nagħrfu sewwa x'fehem jgħallem Ġesù b'din il-parabbola. Infittxu x'inhu l-element prinċipali u ewlieni tal-messaġġ tal-parabbola skond l-intenzjoni ta' Ġesù li qalha u wkoll skont l-intenzjoni tal-Evangelista li daħħalha fl-Evanġelju.

   Inżornmu f'moħħna li f'kull parabbola hemm tagħlima waħda biss li toħroġ mill-paragun tal-istorja parabbolika 16. Dettalji oħra, li jidħlu biex jiżviluppaw il-parabbola taħt il-forma ta' "storja", jew huma sekondarji u subordinati għall-messaġġ ewlieni tagħha jew ma għandhom l-ebda valur ieħor ħlief dak artistiku u retoriku; għalhekk ma nagħtuhomx importanza żejda biex ma naqgħux fil-periklu tal-allegorizzjoni esaġerata u arbitrarja.

Kif diġà għidna, l-interpretazzjoni allegorika mhijiex għal kollox żbaljata. Għamluha l-Evanġelisti jew il-Knisja tal-ewwel żmien fit-tieni stadju tal-formazzjoni tal-parabboli (Mk 4:13-20; Mt 13:36-43) u għamluha xi għorrief tal-Knisja fl-imgħoddi. Nagħrfu wkoll li fiha t-tajjeb u s-sabiħ tagħha. Per eżempju, fil-parabbola tal-"Iben il-ħali" (Lq 15:11-31) it-tagħlima ta' Ġesù hi fuq il-ħniena ta' Alla. Imma l-figura tal-iben iż-żgħir bħala l-midneb, il-figura tal-kbir bħala l-bniedem reliġjuż jew Fariżew, il-qżieqeż, il-libsa sabiħa, iċ-ċurkett u s-sandli ... kollha għandhom is-sens simboliku u l-valur dottrinali tagħhom. Imma dejjem biex ifiehmu aħjar it-tagħlima ewlenija li fehem jagħti Ġesù b'din il-parabbola. U rridu noqogħdu dejjem attenti li ma nesaġerawx biex ma naqgħux fl-iżbalji tal-antiki. Minn Mt 18:34 żgur ma għandniex naslu biex naħsbu li Alla hu xi tirann aħrax; it-tagħlima qiegħda bi kliem ċar fl-aħħar vers (35): li Alla ma jaħfrilniex ħtijietna jekk aħna ma naħfrux lil min hu ħati għalina (ara Mt 6:15).

Ġeneralment mill-kliem ta' daħla u/jew ta' għeluq il-parabbola naslu biex nagħrfu malajr dak li jkun fehem jgħallem Ġesù. Eżempju: l-aħħar kliem ta' Ġesù fil-parabbola tal-għaxar xebbiet jgħidulna x'fehem jgħallem: li għandna nkunu dejjem lesti għall-miġja tiegħu (Mt 25:13). Mela din mhijiex il-parabbola tal-verġinità; jekk infissruha hekk,

inkunu qegħdin nagħmlu biss applikazzjoni u mhux interpretazzjoni tal-parabbola.

2. Ngħarfu, sakemm nistgħu, l-isfond jew iċ-ċirkustanza storika tal-parabbola; f'liema okkażjoni Ġesù qal il-parabbola, lil min u għaliex. F'xi parabboli nsibu dan l-isfond storiku fil-vers jew versi tad-daħla: Lq 14:7; 14, 15; 17:9. Hekk ukoll f'xi partijiet ta' parabboli li żdiedu jew ġew modifikati mill-Knisja fl-ewwel żmien; bħat-tieni parti tal-parabbola tal-festa tat-tieġ (Mt 22.11-14). żjieda ta' twissija lil dawk li kienu daħlu fil-Knisja min-naħa tal-pagani.

3. Inkunu nafu ħafna fuq il-ħajja ta' kuljum tal-Lhud tal-Palestina ta' żmien Ġesù, Il-parabboli tal-Evanġelji kollha mibnijin fuq id-drawwiet u t-tradizzjonijiet tagħhom u maħdumin b'elementi tal-ħajja tas-soċjetà ta' żmienhom. Il-ħajja tal-bdiewa, tar-raħħala u tas-sajjieda; il-ħajja u l-użanzi tal-familja; il-ħajja tax-xogħol; il-kondizzjonijiet soċjali.

   Nifhmu aħjar il-parabboli taż-żrieragħ, jekk inkunu nafu xi ħaġa kif kienu jaħdmu l-bdiewa ta' dak iż-żmien; hekk ukoll dwar il-parabboli tal-ħajja tas-sajjieda jew tal-ħaddiema ma' sidienhom. Bi ftit ta' studju nistgħu niksbu ftit tagħrif fuq il-ħajja tal-Palestina ta' żmien Ġesù, li jgħinna nifhmu aħjar il-parabboli tiegħu.

4. Ngħarfu li l-parabboli huma ġeneralment konċiżi u xotti; huma stejjer neqsin minn dettalji li wieħed jistenniehom biex l-istorja tkun sħiħa. Hekk fil-parabbola tal-għaxar xebbiet jissemma l-għarus u l-għarusa ma tissemmiex. Ġesù ma riedx jiġbed l-attenzjoni tas-semmiegħa fuq id-dettalji, iżda fuq it-tagħlima ewlenija li fehem jagħti bil-parabbola.

5. Ngħarfu li ħafna parabboli fihom elementi iperboliċi, kliem u asserzjonijiet ta' esaġerazzjoni, biex joħolqu sentimenti ta' stagħġib fis-semmiegħa u jistednuhom biex jaħsbu aktar. Il-figura ta' Samaritan, li kien tassew il-proxxmu tar-raġel imsawwat, kellha timpressjona aktar lis-semrniegħa li kienu Lhud (Lq 10:30-35). Hekk ukoll id-dejn ta' għaxart elef talent (it-talent kien isarraf 6,000 dinar) fil-parabbola tal-qaddej li ma riedx jaħfer il-mitt dinar ta' sieħbu (Mt 18:23-34) kellha timpressjona fil-fond sewwa lis-semmiegħa. L-istess, ir-ragħaj tan-nagħġa l-mitlufa, li jħalli d-disgħa u disgħin l-oħra fuq il-għoljiet biex imur ifittex lilha (Mt 18:12-14).

6. Il-parabboli jistiednu lis-semmiegħa biex jaħsbu sewwa ħalli jaslu biex jifhmu t-tagħlima tal-parabbola u fuq kollox biex, iridu u ma jridux, japplikawha għalihom infushom. Bħall parabbola ta' Natan lil David (2 Sam 12:1-7). Hekk ukoll fil-parabbola tal-għalqa u d-dwieli: il-qassisin il-kbar u l-Fariżej fehmu li Ġesù kien qed jgħid għalihom (Mt 21:32-45).

   Il-parabbola tikseb l-effett tagħha billi tgħallem il-verità b'figuri konkreti u mhux astratti, u għalhekk b'mod hekk qawwi li ma tħallix lil min jismagħha jaħrab minnha.

   Jalla jkun dan l-effett tal-parabboli ta' Ġesù fina!

16. Ara C.G. DODD, o.c., paġna 7. Dan il-prinċipju kien diġà semmieh San Ġwann Krisostomu fil-kurnment tiegħu fuq Mt 20:11: "Il-parabboli ma għandhomx jiġu mfissra kelma b'kelma: hi l-intenzjoni – għaliex Ġesù qal il-parabbola - li għandna ngħarfu; fuq din għandna nieqfu, bla ma nagħtu kas wisq ta' punti oħra" (MG 58, 613).

MALTA

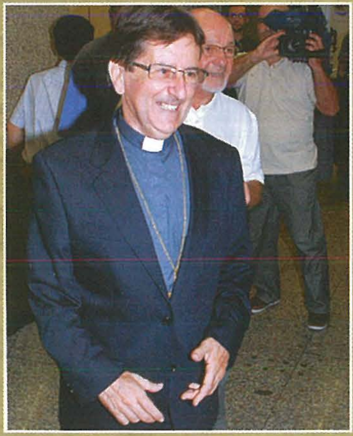

FXB
dine with a BOV card
BUS

MERĦBA FL-AJRUPORT TA' MALTA

Jaslu l-Isqfijiet ta' Garissa: Mons. Pawlu Darmanin u Mons. Joseph Alessandro, it-Tlieta, 18 ta' Settembru 2012.

Qraba, Patrijiet Franġiskani Kapuċċini u ħbieb tal-Missjoni jilqgħu bil-kbir lill-Isqfijiet tad-Djoċesi ta' Garissa fil-wasla tagħhom fl-ajruport fl-okkażjoni tal-Ordinazzjon Episkopali ta' Mons. Joseph Alessandro OFMCap fid-29 ta' Settembru 2012.

AD MULTOS ANNOS

JEKK INTI BANANA, TIPPRUVAX TKUN TUFFIEĦA ... !

"Behind the success of a man, there is always a woman." Dan il-qawl Ingliż jagħtina ħjiel tal-kumplimentarjetà tar-raġel u l-mara f'diversi oqsma tal-ħajja, inkluż dak tal-ispiritwalità.

Infatti, l-istorja tal-ispiritwalità Nisranija turina kif, matul iż-żminijiet, Alla fil-Provvidenza tiegħu kemm-il darba għoġbu jdoqq nota ġdida fl-istorja tal-bnedmin bil-kontribut, mhux ta' raġel waħdu jew ta' mara weħidha, imma tat-tnejn flimkien.

Per eżempju, fis-sitt seklu W.K., l-Ispirtu ta' Alla nefaħ nifs ġdid fil-Knisja permezz ta' San Benedittu u Santa Skolastika li taw bidu għall-ħajja monastika. Elf sena wara, Alla qajjem żewġ figuri kbar mill-art Spanjola – Santa Tereża ta' Avila u San Ġwann tas-Salib – li kebbsu riforma siewja fl-Ordni Karmelitan. Tereża lemħet fi Ġwanni l-inkarnazzjoni tal-viżjoni tagħha, waqt li l-poeta mistiku Spanjol sab fis-Santa Madre ta' Avila l-ixprun li ffjammah u mbuttah biex jagħti l-ewwel pass ta' tiġdid. Bejn il-qawmien tal-ħajja monastika fis-seklu sitta u r-riforma Karmelitana Tereżjana fis-seklu sittax, nibtet fjoritura oħra li rrikjediet il-kontribut ta' raġel u mara flimkien. Qed nirreferi għall-moviment Franġiskan li huwa intimament marbut mal-ismijiet ta' Franġisku u Klara t'Assisi.

Wieħed mill-isbaħ artikli li qatt qrajt dwar il-kumplimentarjetà ta' San Franġisk u Santa Klara huwa dak ta' Patri Raniero Cantalmessa, Kapuċċin Taljan, li fih il-predikatur tal-Papa jispira ruħu minn vers li nsibu fit-tieni kapitlu tal-ktieb tal-Ġenesi: **"U l-Mulej Alla qal: 'Mhux tajjeb li l-bniedem jibqa' waħdu. Ħa nagħmillu għajnuna tgħodd għalih.'"**[1] U hekk Alla ħalaq lil Eva. Cantalamessa jistħajjel li dan il-kliem Alla baqa' jirrepetieh matul is-sekli. Tmien mitt sena ilu, Alla bħal donnu qal: 'Mhux tajjeb li Franġisku jibqa' waħdu. Ħa nagħmillu għajnuna tgħodd għalih.' Hekk, Alla sawwar lil Klara li, fi kliem Cantalamessa, kienet **"tassew għajnuna tgħodd għalih, għax kienet tal-istess sustanza, tal-istess stamina, fil-veru sens tal-kelma, 'ruħ tewmija.'"**[2] Fid-dawl tal-metafora tal-Ġenesi, nistħajjel lil Franġisku jgħid għal Klara dak li Adam qal għal Eva: **"... din hi għadma minn għadmi, u laħam minn laħmi, għalhekk tissejjaħ mara, għax mir-raġel ittieħdet hi."**[3]

Madanakollu, jista' jkun li f'moħħ ħafna nies, Klara tidher biss bħala cover-version femminili tal-ideal Franġiskan, sempliċiment adattament tal-viżjoni Franġiskana għan-nisa, donnha ma kienet xejn iktar mid-"dell" tal-Fqajjar t'Assisi. F'kuntrast ma' dan, Patri Regis Armstrong OFM jgħid li jekk neżaminaw sewwa l-figura ta' Klara, nintebħu li hija kienet xi ħadd li laqgħet il-kariżma Franġiskan, ispirat ruħha minnha, iżda li mbagħad esprimietha bil-mod oriġinali, uniku u femminili tagħha. Biżżejjed insemmu l-mod kif Klara għexet il-vot tal-faqar. Hija baqgħet tissielet sal-punt tal-mewt sakemm kisbet id-dritt li tgħix il-privileġġ tal-faqar kif riditu hi – b'intensità u radikalità kważi kważi iktar minn kif għexuh San Franġisk u l-aħwa tiegħu. Mhux ta' b'xejn li Armstrong jistqarr li l-viżjoni Evanġelika ta' Franġisku kienet ikkumplimentata u twettqet b'mod sħiħ permezz tal-preżenza ta' Klara. Dan isuqna biex nistaqsu jekk mingħajr il-preżenza u x-xhieda ta' Klara u s-Sorijiet foqra ta' San Damjan, l-ideal Franġiskan kienx ikollu xi ħaġa nieqsa.[4] Patri Murray Bodo OFM jesprimi din il-kumplimentarjetà ta' Franġisku u Klara b'mod oriġinali ħafna meta jqabbel liż-żewġ qaddisin max-xemx u mal-qamar. Ix-xemx u l-qamar jikkumplimentaw lil xulxin. Waqt li l-qamar jirrifletti x-xemx u ma jistax jiddi mingħajr id-dawl tax-xemx, fl-istess ħin ir-rifless tal-qamar iservi biex itaffi d-dija tgħammex tax-xemx. Hekk ukoll, Franġisku, li kien dawl qawwi li idda fid-dlam ta' żmienu, kellu bżonn qamar – is-simbolu etern tal-mara – biex irattab u jikkumplimenta d-dija ta' Alla li kienet toħroġ minnu.[5]

Għalhekk donnha toqgħod ħafna l-immaġini li Klara stess tuża biex tiddeskrivi lilha nnifisha fit-Testment tagħha: "il-pjanta ż-żgħira"[6] ta' Franġisku. Mela Klara ma kinitx id-"dell" ta' Franġisku, imma il-"pjanta ċ-ċkejkna" tiegħu. Id-dell huwa xi ħaġa statika, skura, ripetizzjoni monotona ta' xi ħadd jew ta' xi ħaġa. Bħal fil-każ ta' Fra Giovanni is-Sempliċi, li kien wieħed mis-segwaċi tal-bidu ta' San Franġisk u li ried jimitah litteralment bit-tir li jsir qaddis bħalu. X'għamel? Rabat il-kurdun tiegħu ma' dak tal-Poverello, b'mod li jekk jiċċaqlaq Franġisk, Giovanni kien jiċċaqlaq miegħu, jekk jisgħol, jisgħol bħalu, eċċ. F'dan il-każ għandek biss ripetizzjoni medjokri, imitazzjoni ridikola, strateġija infantili li ma tħalli ebda spazju lill-persuna biex tikber u timmatura kemm fuq livell uman, kif ukoll fuq livell spiritwali. Fil-każ tal-pjanta, minkejja li fiż-żerriegħa jkun hemm l-ingredjenti kollha tal-pjanta nnifisha, għandna proċess dinamiku ħafna. Għall-kuntrarju tad-dell, il-pjanta hija xi ħaġa ħajja li kapaċi tikber u tiżviluppa b'mod oriġinali u kreattiv, dejjem jekk issib ruħha f'kuntesti u kundizzjonijiet tajbin.

Inħoss li llum Klara qed tgħidilna: 'Tkunux dellijiet ta' xulxin! Tirrepetux mekkanikament la lil San Franġisk u lanqas lill-patrijiet u s-sorijiet ta' qabilkom! Kunu pjanti, pjantiċelli tal-Fqajjar t'Assisi, billi tixorbu, iva, mill-ispirtu tiegħu biex imbagħad tagħrfu tinkarnawh bil-personalità, bl-individwalità, bit-temperament u bil-kariżmi personali tagħkom fis-soċjetà tal-2012. Int uniku! Int unika! Inkarna l-ideal Franġiskan b'din is-singolarità li tagħmlek int! U inkarnah fiċ-ċirkustanzi li qed tgħix fihom illum!' Il-filosfu Franġiskan u beatu Ġwann Duns Scotus ħareġ bil-famuża kelma 'ecceitas' biex jispjega l-fatt li kull persuna hija irrepitibbli u unika. Mhux ta' b'xejn li Hans Küng, Teologu Kattoliku Svizzeru tas-seklu l-ieħor, kien qal li l-omoġeneità (jiġifieri, li nkunu lkoll l-istess, li nirrepetu lil ta' qabilna, li nkunu sempliċiment dellijiet ta' ħaddieħor) huwa dnub kontra l-Ispirtu s-Santu! Fi kliem l-għalliem tar-reliġjon li kelli fis-sekondarja: 'Jekk int banana, tippruvax tkun tuffieħa jew tilbes ta' laringa, għax in-nies meta tigdmek togħma ta' banana se ttiegħem!' Kun int! •

1 ĠENESI 2:18.
2 RANIERO CANTALMESSA, 'It Is Not Good for Man to Be Alone': Clare and Francis, in: "The Lady. Clare of Assisi: Early Documents", R. J. Armstrong (ed.), New York – London – Manila 2006, 9.
3 ĠENESI 2:18.
4 Introduzzjoni, in: "The Lady. Clare of Assisi: Early Documents", R. J. Armstrong (ed.), New York – London – Manila 2006, 33.
5 MURRAY BODO, Clare. A Light in the Garden, Phoenix 20102, 83-84..
6 KLARA TA' ASSISI, Testment, 37.

ESPERJENZA MISSJUNARJA FIL-KENJA! (2)

F'MALINDI

Wara tliet ġimgħat ġewwa Garissa kien imiss li nqattgħu ftit taż-żmien fid-Djoeċsi ta' Malindi. Djoċesi mmexxija mill-Isqof Kapuċċin Malti, Mons. Emanuel Barbara. Il-vjaġġ minn Garissa għal Malindi ħa madwar seba' sigħat minħabba li t-triq ma kinetx dejjem tajba. Mal-wasla tagħna ġewwa l-Catholic Institute ġejna milqugħa mill-Isqof u minn diversi saċerdoti u reliġjużi li kienu preżenti hemmhekk għal-laqgħat tad-Djoċesi. Kien f'dan l-istitut li aħna għixna matul dawn il-ħmistax. Istitut li fih innifsu għandu diversi attività minħabba li hemm: ■ skola, ■ uffiċini tal-Caritas, ■ Guest House u anki ■ komunità tas-sorijiet.

Matul dawn il-ħmistax esperjenzajna għall-ewwel darba l-Għid Afrikan. Għall-funzjonijiet tal-Għid attendejna dejjem fil-Katidral iddedikat lil Sant Antnin ta' Padova, ċelebrazzjonijiet li kienu mmexxija mill-Isqof Barbara. Dawn il-jiem tal-Ġimgħa Mqaddsa kienu għalina esperjenza mill-isbaħ li fihom stajna verament nipparteċipaw fil-liturġija anki permezz tal-purċissjonijiet li saru f'Ħadd il-Palm u fil-Ġimgħa l-Kbira.

Matul iż-żmien tagħna ġewwa Malindi żorna diversi postijiet differenti fosthom:

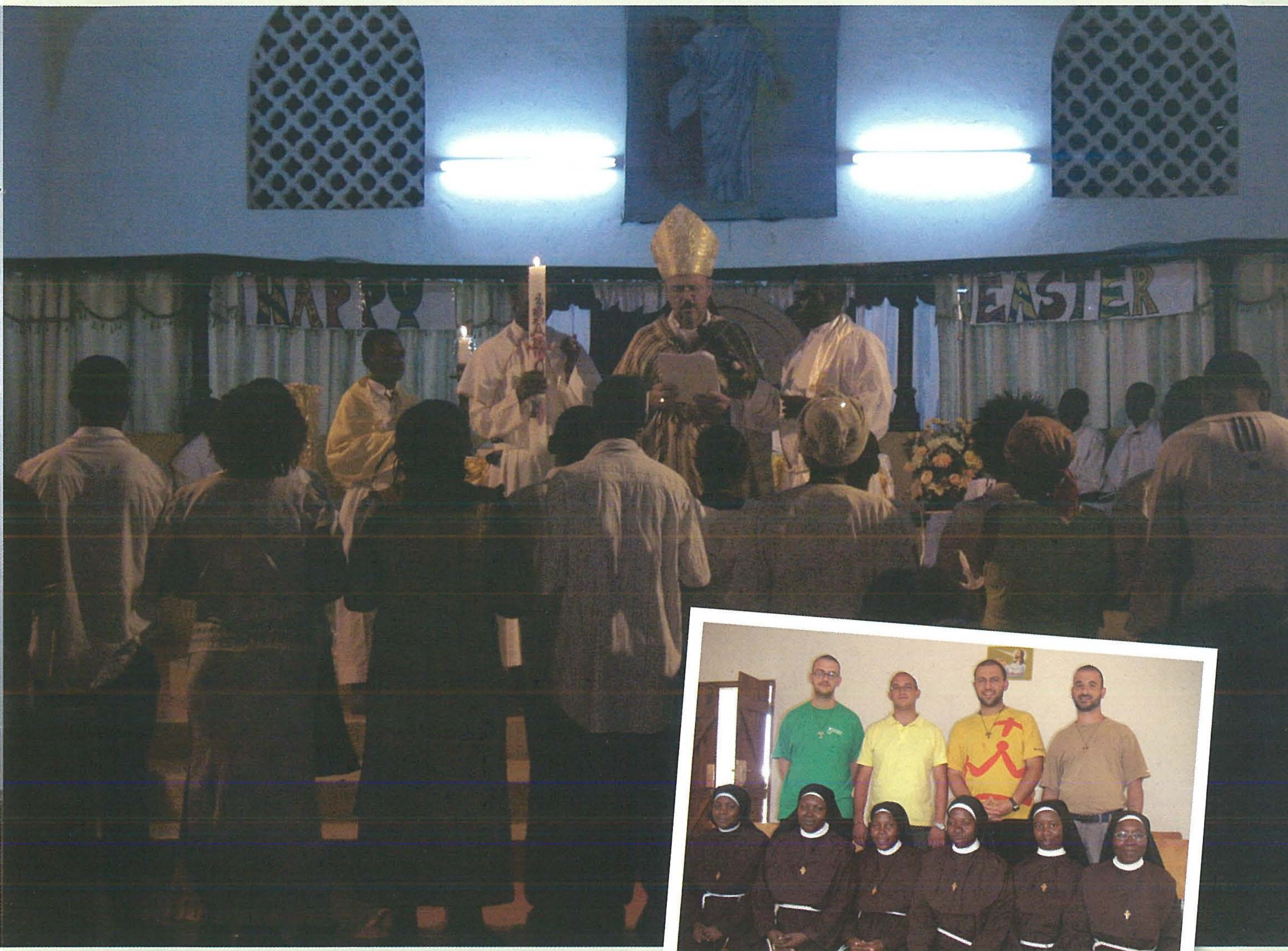

- id-dar tal-Postulanti Kapuċċini f'Umoja,
- is-Sorijiet Klarissi,
- il-parroċċa Kapuċċina ta' Mpeketoni u dik ta'
- Marafa – parroċċa b'potenzjal.
- Żorna wkoll dar bl-isem ta 'St Francis Home' li tieħu ħsieb il-kura ta' tfal b'diżabilità.

Hemmhekk stajna naraw b'mod ċar kemm il-patrijiet u s-sorijiet tal-Mill Hill għandhom imħabba speċjali għal dawn il-persuni u kemm jagħmlu mill-aħjar biex joffru terapija u edukazzjoni lil dawn il-persuni. Post ieħor li żorna huwa villaġġ li fih nisa jaħdmu l-ġebel għall-għixien tal-familja. Ilkoll stgħaġibna kif dawn in-nisa minkejja d-diffikultajiet li jaħdmu fihom, bħalma ngħidu aħna, is-sħana u t-tbatija, xorta waħda kienu nies ta' tbissima u ta' ferħ ġenwin.

Ma naqasx ukoll li nagħmlu laqgħa liż-żgħażagħ li jattendu l-iskola tal-Catholic Institute. Kienet laqgħa interessanti ħafna fejn fiha qsamna l-esperejnza vokazzjonali tagħna bil-għan li nagħmlu kuraġġ l-istudenti fl-għażliet tal-ħajja tagħhom. Ilkoll kemm aħna ħallejna Malindi b'sens ta' gratitudni lejn il-Mulej għal dak kollu li Hu għamel permezz tal Isqof Francis Baldachinno fid Djoċesi ta' Malindi u anki għax-xogħol siewi li qiegħed iwettaq fil-preżent l-Isqof Barbara.

F'HOLA

L-aħħar esperjenza tagħna għexniha ġewwa Hola fejn hemm Ħutna, Patri Spiru Galea u Patri Joe Galea. Ix-xogħol li wettqu u għadhom jagħmlu dawn Ħutna kien xi ħaġa li ammirajna ħafna. Huma kienu kapaċi joħolqu mix-xejn ambjent ta' xogħol għal xi nies, xogħol ta' agrikoltura, xogħol ta' mastrudaxxa u trobbija ta' annimali bħal mogħoż,

tiġieġ u fniek. Iżda barra minnhekk ħolqu ukoll sistema ta' *Small Christian Communities* fid-diversi rħula jew *Out-Stations* li jagħmlu parti mil-parroċċa ta' Hola. Minbarra l-quddiesa tal-Hadd huma jagħtu wkoll katekeżi ta' darba fil-ġimgħa lil dawn il-komunitajiet.

Fiż-żmien li domna Hola kellna ċ-ċans li naħdmu fix-xogħol manwali man-nies tal-post kif ukoll li nżuru u nipparteċipaw f'dak li jsir fid-diversi rħula u Out-Stations. Ħidma partikulari li aħna ġejna nvoluti fiha b'mod dirett kienet il-ħidma maż-żgħażagħ. Fiż-żmien li domna Hola kellna ċ-ċans li niltaqgħu darbtejn maż-żgħażagħ għal katekeżi kif ukoll għal ġurnata seminar li ġie organiżżat għaż-żgħażagħ kollha, kemm ta' Hola kif ukoll għal dawk tal-villaġġi. F'dan is-seminar ħadna t-tema tal-impenn, kemm bħala nsara kif ukoll fil-vokazzjoni partikulari ta' kull wieħed u waħda minnhom. B'kollox għal dan is-seminar ġew mal-95 żagħżuġħ u żagħżugħa. Dan is-seminar kien esperjenza sabiħa ħafna kemm għalina u kemm għalihom u dan urewh mid-diversi kummenti u mistoqsijiet li għamlu kemm waqt is-seminar kif ukoll wara, b'mod speċjali f'dak li għandu x'jaqsam mal- vokazzjoni.

Għalkemm Hola kienet l-aħħar esperjenza tagħna ġewwa l-Kenja u għalhekk kien żmien fejn stajna bdejna naħsbu fuq il-vjaġġ lura lejn Malta, xorta waħda kienet esperjenza li ħalliet marka pożittiva ħafna fina lkoll.

Kienet opportunità wkoll biex induqu ftit ħajja b'anqas kumditajiet fosthom ħasil tal-ħwejjeġ bl-idejn u dawl li jaqta' xi ftit aktar regolari milli nafu aħna. Però forsi aktar mill kumditajiet u l-bżonnijiet bażiċi, li tgħix f'post b'kultura differenti hija aktar diffiċli għaliex il-kultura tagħna tkun saret parti essenzjali mill-mod ta' kif naħsbu u naġixxu u tkun għalina sigurtà u sens ta' sanita mentali. Imma Ġesù ġieli jitlob minna din ukoll, li nħallu dak kollu li hu tagħna, li ġejna ffurmati fih, parti essenżjali mill-identità tagħna biex immorru nwassluh f'postijiet b'kultura totalment differenti fejn n-nies jeħtieġu kemm bżonnijiet materjali kif ukoll spiritwali. Nitolbu għal dawn ħutna l-missjunarji biex Alla jkompli jkabbar ix-xogħol li huma bdew b'mod speċjali b'vokazzjonijiet lokali. •

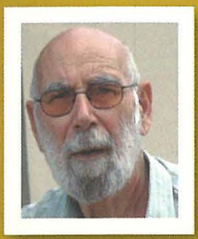

SAN FRANĠISK U L-AFRIKA

Nixfa fir-raba, dmijja ma' kullimkien, żgħażagħ jitqatlu u tfal mibjugħa. Din hija l-ħajja tal-Afrika. Din mhix dehra u lanqas ħolma, imma s-sewwa magħruf mill-aħbarijiet u l-kitba fil-gazzetti mqassma mad-dinja kollha.

- Xi triq għandha taqbad l-Afrika biex tqum fuq saqajha u tissaffa mill-ħażen li hija mdawra bih?
- X'tgħalim għadna nużaw biex indewwu l-ġrieħi u nwelldu Afrika li tkun il-ġleħ ta' kulħadd. It-taħbira tal-paċi, minsuġa fit-talba ta' San Franġisk ta' Assisi, għandha tkun il-qawwa li tfejjaq, issaħħaħ u tgħaqqad lin-nies għall-mixja ġdida b'għan wieħed.

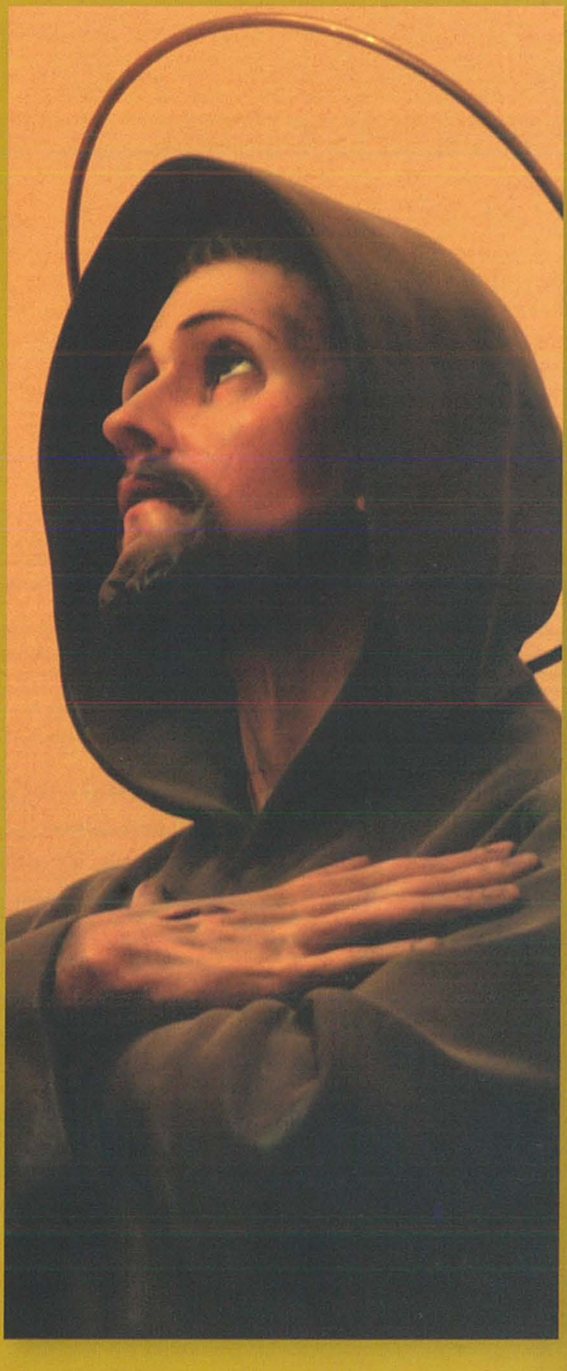

L-AFRIKA MJASSRA

Żmien ix-xita huwa l-għaxqa ta' kulħadd. Il-bidwi jsib x'jiekol u jbigħ li jibqagħlu. Ir-ragħaj ixabba l-merħla tiegħu bl-għalf u l-ilma. B'hekk xarba ħalib u ikla laħam issibhom meta trid. Is-sajjied li jgħix qrib għadajjar kbar mimlija ilma ma jonqosx li jaqbad il-ħut minn dawk li faqsu minn ħut li kien inġarr bl-ilma waqt ix-xita. Kollox huwa minsuġ b'sengħa tal-għaġeb.

Illum l-iżmna tħarbtu. Qajla tgħaraf meta huwa żmien ix-xitwa jew żmien is-sajf. Ħafna drabi l-ewwel jiem tax-xita jimlewlek qalbek bit-tama ta' ħsad mill-isbaħ, imma din it-tama tgħib għal kollox għax ix-xita tieqaf ħesrem u ftit li fejn terġa' traxxax fuq dak li nżergħa.

It-tħarbit tal-istaġuni ġabu magħhom ġuħ kbir. Il-ġuħ baqa' ġuħ għax il-mexxejja tal-pajjiżi qatt ma ħarġu flus minn bwiethom biex irejjqu lil imġewħin. Ir-regħba u l-ħakma komplew jagħfsu l-ingassa ma' għonq il-magħkus.

Il-ħakkiema keċċew lin-nies minn art li ħadmuha bl-għaraq ta' ġbinhom, bnew djarhom fuqha u ħawlu siġar tal-frott b'wirt għal uliedhom. Ma' dan werwru n-nies bil-ħruq ta' djar u qtil għal min baqa' jitlejjeb. L-artijiet inħatfu f'idejn il-mexxejja u n-nies sabu kenn fuq art moxa jittamaw l-għixien tagħhom minn xi id ħanina li tidher kull tant.

Il-gwerer ħaqru lil kull min sabu quddiemhom. Is-suldati qabdu liż-żgħażagħ u kaxkruhom magħhom għat-taqbida, it-tfal serquhom biex ibigħuhom għal xogħol ta' tbatija. In-nisa mat-tfal żgħar ħarbu u nġabru flimkien ma' nisa oħra, jgħixu fil-biża' għall-moħqrija li għaddew minnha.

Il-qagħda ta' dawn in-nisa ġiet magħrufa minn kulħadd. Saru laqgħat, inkitbu ittri, intwerew rittratti mad-dinja

"Mulej agħmilni strument tal-paċi tiegħek.
Fejn hemm il-mibgħeda, ħallini nħeġġeġ l-imħabba;
fejn hemm il-ħtija, ħallini nferrex il-maħfra;
fejn hemm id-dubbju, ħallini ndaħħal il-fidi;
fejn hemm il-qtigħ il-qalb, ħallini nqawwi t-tama;
fejn hemm id-dlam, ħallini inkebbes id-dawl;
fejn hemm in-niket; ħallini nxerred il-ferħ.

La tħallix li iżjed infittex li nkun imfarraġ milli nfarraġ jien;
la tħallix li iżjed jifhimni ħaddieħor milli nifhem lil ħaddieħor jien;
la tħallix li iżjed inkun maħbub, milli nħobb jien.

Għax meta nagħtu, aħna naqilgħu.
Għax meta naħfru, aħna nkunu maħfura.
Għax meta mmutu, nqumu għall-Ħajja ta' Dejjem."

kollha u l-kbarat baqgħu b'idejhom marbuta jaħsbu biss fihom infushom.

QAWMIEN ĠDID

Il-Knisja tara fil-batut lil Ġesù msammar ma' salib jokrob bil-ħniena l-għajnuna. F'din id-dehra ta' qsim il-qalb, wieħed kellu jsib tweġiba għal qawmien ġdid jew aħjar li jitnaddfu l-qlub miġugħa minn niket, qtigħ il-qalb, il-mibegħda u minn dak kollu li jdallam il-moħħ għall-ħniena ta' Alla. Il-qawwa għal dan il-għan ma kenetx ħaġa oħra għajr it-talba tal-paċi: Talba li skont ma jingħad ġiet minsuġa minn San Franġisk ta' Assisi.

San Franġisk, imxewwex minn missieru għal ħsibijiet għolja, ingħaqad mas-suldati u mar jiġġilied mal-għadu. F'dan iż-żmien li għex mas-suldati tgħallem xi tħalli warajha kull gwerra. Meta nqatgħa għalih waħdu u ntgħaġen bit-talb u s-sawm, beda jaħseb kif għandu jdewwi l-qlub miġugħa. L-imħabba, il-maħfra, it-tama huma l-qawwa li jagħtu d-dawl lil imħuħ u ferħ fil-qlub għall-qawmien ġdid.

Il-Knisja, li għarfet is-seħer ta' din it-talba tal-paċi, għammret li t-talba tingħata mill-insara kollha kull darba li jiltaqgħu flimkien. Mhux biss, imma kulħadd għandu jitlob 'l Alla li jagħmlu għodda ta' sliem u l-għalliem fil-familja, f'kull settur tax-xogħol u ma' dawk li jiltaqa' magħhom fit-triq.

Il-Knisja ħasbet ukoll għal dawk l-ommijie li għadhom mkenna taħt it-tined minsija mill-ħakkiema tal-pajjiż. Stiednet għadd sabiħ ta' sorijiet, nisa u xebbiet biex imorru u jitħalltu ma'

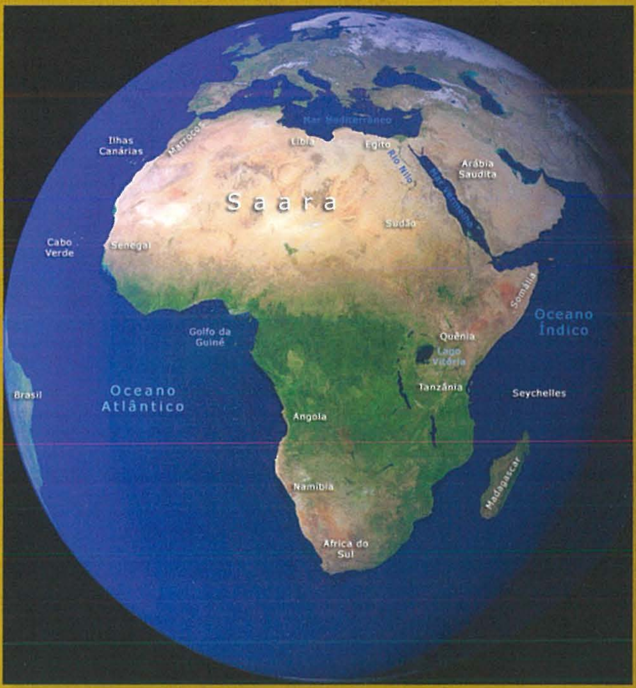

dawn l-ommijiet jgħinunhom bil-pariri, jgħallmuhom xogħol tal-idejn u jagħtuhom dak li għandhom bżonn għall-ħajja.

Għaqda oħra ħasbet biex tibni skejjel għal dawk it-tfal li baqgħu ma' djul ommhom fil-kampijiet tar-refuġjati. Dawn l-iskejjel saru ħmiemel fejn beda jittrawwem is-sliem u l-għaqda ma' kulħadd.

It-talba ta' San Franġisk għandha qawwa kbira fuq l-Afrika mdemma, imċarta minn kull rabta tal-familja u mgħarra f'tifkiriet tal-biża, li jieħdu ż-żmien biex jintesew. •

NAMMETTI... IRĊEVEJT IKTAR MILLI TAJT!

Miljun mistoqsija tibda tiġik f'moħħok f'dak il-mument meta tħossok tant żgħir u limitat li ma tistax tagħmel xejn biex issolvi dik il-ħasra li qed tara b'għajnejk stess. Ir-risposti huma xotti, għalhekk l-umiltà u l-kuraġġ flimkien mal-karità huma l-uniċi għodod li trid iżżomm biex taffaċċja din l-esperjenza.

Dan is-sajf, fix-xahar ta' Lulju, kelli l-opportunità biex flimkien ma' tnax-il żagħżugħ u żagħżugħa oħra mmorru ġewwa Malindi, il-Kenja, biex hemmhekk nagħmlu esperjenza ta' volontarjat ma' nies li bla dubju huma ferm aktar fil-bżonn minna u li l-kelma lussu qatt ma eżistiet fil-vokabularju tagħhom u l-anqas biss jazzardaw joħolmuha. Qabel irħejnilha lejn Malindi, ħallejna l-aspettazzjonijiet tagħna kemm jista' jkun baxxi u newtrali ħalli b'hekk inkunu miftuħin biex nitgħallmu minn dak kollu li nesperjenzaw. L-Eċċellenza Tiegħu, Mons. Isqof Emanuel Barbara laqgħana fil-Catholic Institute ġewwa d-Djoċesi tiegħu, il-post fejn wettaqna xogħol, kilna, irqadna u fejn qsamna esperjenzi ma' żgħażagħ oħra li kienu jagħmlu parti minn din il-boarding school.

Parti mill-grupp kien qiegħed jagħmel xogħol ta' tibjid, manutenzjoni f'diversi kmamar fil-Catholic Institute u jpoġġi madum fl-aktar żewġ kmamar importanti għall-Istitut, jiġifieri dik fejn jsiru konferenzi importanti u l-board room. Tajjeb insemmi li fi tnax-il ġurnata, bħala tim, irnexxilna nippjanaw ix-xogħol, nixtru l-materjal u nagħtu dehra ġdida lil ħames kmamar fil-Catholic Institute biex b'hekk jkunu jistgħu jgawdu minnhom dawn iż-żgħażagħ li jixtiequ jedukaw rwieħhom. Il-parti l-oħra tal-grupp, ta' kuljum, kien jagħmel xogħol varju ġewwa Small home, sezzjoni ta' skola tal-primarja fejn tilqa' tfal bi bżonnijiet speċjali. F'dan il-post rnexxielhom jiltaqgħu ma' realtajiet differenti fejn l-isfida ta' aċċettazzjoni u kuraġġ kienu kontinwi.

Ma' kull ċans li sibna, ippruvajna nirħulha lejn il-villaġġi fil-viċinanzi biex b'hekk inkunu nistgħu naraw b'għajnejna stess il-faqar veru li qabel konna biss rajna fuq xi dokumentarji fuq it-televiżjoni jew f'xi artiklu fuq xi magazine. Ikolli nammetti li jħossok daqs nitfa meta tara dawk in-nies li dejjem bid-daħka fuq wiċċhom u li jirnexxilhom jittrasmettulek dan il-ferħ minkejja li ma għandhomx għaxja ta' lejla.

- Kemm hu importanti li napprezzaw il-ħajja u kull nifs li nieħdu kull sekonda li ngħixu!
- Kemm hu importanti li nkunu kuntenti b'dak li għandna u mhux qatt ma aħna kuntenti b'xejn! Ejja nistaqsu x'inhu il-veru ferħ!
- Kemm hu importanti li nibżgħu għall-affarijiet u mhux ngħixu f'ħajja mimlija ħela!
- Kemm hu importanti li nafdaw f'Alla f'kull sitwazzjoni ta' ħajjitna!
- Kemm hu importnati li nagħtu daqqa t'id anki jekk jkollna bżonn nwarrbu mir-rutina tas-soltu tagħna!

Wieħed jista' jargumenta li impossibbli ssolvi l-problema tal-faqar f'dan il-pajjiż. Allura ma nagħmlu xejn? Nissuġerixxi li mingħajr ma noqogħdu nippuntaw lejn ħadd u nġibu l-ebda skuża, nduru dawwra magħna nfusna u nagħmlu l-eżami tal-kuxjenza b'mod individwali. Barra minn hekk ninkuraġġixxi lil dawk iż-żgħażagħ li jixtiequ jagħmlu xi ħaġa ta' ġid biex jagħmlu esperjenza ta' volontarjat, Malta jew barra minn Malta, u nassigurakom li se tirċievu iktar milli tagħtu! •

SILTIET MILL-MESSAĠĠ TAL-PAPA BENEDITTU XVI FL-OKKAŻJONI GĦALL-ĠURNATA MISSJUNARJA 2012

"Għeżież ħuti, jien nitlob lill-Ispirtu Qaddis biex fuq il-ħidma tal- Evanġelizzazzjoni "ad gentes" u b'mod speċjali fuq il-ħaddiema, tinfirex il-Grazzja tal-Mulej, biex tgħinhom jimxu dejjem aktar il-quddiem. Flimkien mal-Beatu John Henry Newman, jien nixtieq nitlob, "O Mulejja, kun mal-missjunarji tiegħek fl-artijiet tal-Evanġelizzazzjoni, poġġi fuq fommhom il-kliem eżatt u agħmel li l-ħidma tagħhom trodd il-frott".

Verġni Marija, Omm il-Knisja u Kewba tal-Evanġelizzazzjoni kun int mal-missjunarji li jxandru l-Evanġelju" (Talba f'għeluq il-messaġġ).

Din is-sena, iċ-ċelebrazzjoni tal-Jum Dinji tal-Missjoni, għandha tifsira partikolari. Għandna:

- għeluq il-ħamsin anniversarju tad-Digriet *"ad gentes"*,
- il-ftuħ tas-Sena tal-Fidi, u
- tas-Sinodu tal-Isqfijiet fuq is-suġġett tal-Evanġelizzazzjoni l-ġdida,

dawn kollha flimkien juru mill-ġdid ir-rieda tal-Knisja li tinpenja ruħha b'aktar kuraġġ u ħeġġa fil-Missjoni *"ad gentes"* biex hekk il-Evanġelju jasal f'kull tarf tad-dinja. Il-Konċilju Ekumeniku Vatikan it-Tieni, li fih ħadu sehem Isqfijiet Kattoliċi minn kull rokna tad-dinja, kien sinjal ċar tal-universalità tal-Knisja, li għaqqdet flimkien għall-ewwel darba, numru hekk kbir ta' saċerdoti mill-Asja, mill-Afrika, mill-Amerika Latina u mill-Oċeanja. Dawn il-mexxejja kienu mħeġġa minn żelu kbir biex jifirxu s-Saltna t'Alla u huma kkontribwew b'mod qawwi biex jisħqu dwar il-bżonn u l-urġenza tal-Evanġelizzazzjoni *"ad gentes"*, u b'hekk toħroġ aktar ċara x-xeħta missjunarja tal-Knisja.

IL-KNISJA MISSJUNARJA

Din il-viżjoni ma naqsitx illum, iżda għaddiet minn riflessjoni qawwija kemm teoloġika kif ukoll pastorali, u fl-istess ħin qed tiġi mqiegħda quddiemna b'mod aktar urġenti għaliex kiber in-numru ta' nies li għadhom m'għarfux lil Kristu. **"Il-bnedmin li għadhom qed jistennew lil Kristu, huma f'numru kbir ħafna"** hekk qal il-Beatu Ġwanni Pawlu II fl-Enċiklika *"Redemptoris missio"*. Hu żied jgħid "Ma nistgħux nibqgħu b'sabarna, meta naħsbu fil-miljuni ta' ħutna, ilkoll mifdijin bid-Demm ta' Kristu, iżda li għadhom ma jafux dwar l-imħabba t'Alla (n. 86). Meta għamilt is-sejħa għas-Sena tal-Fidi, jien ktibt ukoll li Kristu **"illum bħal qatt**

qabel, jibgħatna madwar id-dinja biex inxandru l-Evanġelju lill-popli kollha tad-dinja" (Ittra Apostolika – Porta fidei, 7). Hemm bżonn li jerġa' jkollna fina dak l-impuls apostoliku li kellhom l-ewwel komunitajiet Insara, li kienu żgħar u vulnerabbli, iżda li bix-xhieda u x-xandir tal-kelma setgħu jifirxu l-Evanġelju fid-dinja kollha ta' żmienhom.

L-IMPORTANZA TAL-EVANĠELIZZAZZJONI

Il-mandat biex nippriedkaw il-Evanġelju ma' jintemmx mis-saċerdot li jieħu ħsieb dik il-ġemgħa mill-Poplu t'Alla li ġiet fdata fil-kura pastorali tiegħu, iżda jsir ukoll minn saċerdoti *"fidei donum"*, kif ukoll mill-lajċi, nisa u rġiel. Dan għandu jinvolvi l-attività kollha ta' dik il-knisja partikolari. Hemm bżonn li l-ħin kollu naddattaw ħajjitna, il pjanijiet pastorali, u l-organizzazzjoni djoċesana, għal din id-dimensjoni fundamentali tal-Knisja, u dan b'mod aktar speċjali fid-dinja tagħna li qeda dejjem tinbidel.

Għandna nimxu fuq il-passi tal-Appostlu Pawlu li bħala **"priġunier għal Kristu fl-interess tagħkom"** (Efesin 3:1) ħadem, bata u ġġieled biex xandar il-Evanġelju (cf. Efesin 1:24-29) u dan għamlu l-ħin kollu u bl-akbar enerġija, biex b'hekk il-messaġġ ta' Kristu jkun magħruf u mxandar ma' kullimkien.

Il-Missjoni *"ad gentes"* għandha tkun ix-xefaq kostanti u l-mudell ta' kull attività ekklesjastika, għaliex l-istess identità tal-Knisja hija l-fidi fil-Misteru tal-Mulej li wera lilu nnifsu fi Kristu biex iġibilna l-fidwa, kif ukoll bil-missjoni li tingħata xhieda kif ukoll li jiġi mħabbar u mxandar fid-dinja kollha sat-tieni miġja tiegħu. Bħal San Pawl, aħna għandna nieħdu ħsieb dawk li huma bogħod minna, dawk li għadhom m'għarfux lil Kristu u għadhom ma ħassewx li Alla hu Missierna. Iċ-ċelebrazzjoni tas-sena tal-Fidi u tas-Sinodu tal-Isqfijiet dwar l-Evanġelizzazzoni l-ġdida, għandhom ikunu okkażjonijiet tajbin biex nerġgħu nintroduċu l-kooperazzjoni missjunarja.

IL-FIDI U L-FIRXA TAGĦHA

Il-ħeġġa li għandna biex inħabbru lil Kristu, tinbuttana biex naqraw l-istorja ħalli niskopru l-problemi, ix-xewqat u l-isperanzi tal-umanità, li Kristu għandu jfejjaq, isaffi u jimla bil-preżenza tiegħu. Il-messaġġ tiegħu, hu dejjem f'waqtu, hu minqux fil-qalba tal-istorja, u hu kapaċi jikkalma kull ansjetà tal-bniedem. Minħabba f'dan, il-Knisja kollha kemm hi għandha tkun konxja li **"x-xefaq immens tal-missjoni ekklesjastika u l-qagħda preżenti li hija tant kumplessa, illum għandhom bżonn modalità mġedda biex inkunu nistgħu nwasslu l-Kelma t'Alla b'mod effettiv"** (Beneditttu XVI). Fuq kollox dan kollu jridna li jkollna fidi sħiħa kemm fidi personali kif ukoll komunitarja fil-Evanġelju ta' Ġesù Kristu **"fi żmien ta' bidla li għaddejja minnha l-umanità"** (Ittra Apostolika Porta fidei, 8).

Wieħed mill-ostakli fil-mixja tal-Evanġelizzazzjoni huwa l-kriżi tal-fidi, mhux biss fid-dinja tal-Punent, iżda ukoll f'parti kbira tal-umanità kollha li fl-istess ħin, hija xorta waħda għatxana għall-Mulej u għandha tiġi mistiedna u mmexxija lejn il-ħobż tal-ħajja u l-ilma ħaj bħall-mara Sammaritana, li marret ħdejn il-bir ta' Ġakob u tkellmet ma' Kristu. Il-ħeġġa għall-Evanġelizzazzjoni qatt m'għandha titħalla fix-xifer tal-attività ekklesjastika u tal-ħajja personali tal-Insara, iżda għandha tkun karatterizzata mill-għarfien li aħna nirċievu, iżda fl-istess ħin nagħtu ukoll bħala missjunarji tal-Evanġelju. Il-punt ewlieni fit-tixrid tal-fidi hu dejjem l-istess; il-Kerygma tal-Assolut u l-imħabba infinita t'Alla għal kull bniedem u din wasslet biex intbagħat l-Iben waħdieni u etern, Sidna Ġesù, li ma ddejjaqx li jieħu fuqu l-faqar tan-natura tagħna umana, u lil din l-umanità ħabbha u fdiha mid-dnub u mill-mewt billi offra lilu nnifsu fuq is-salib.

F'dan il-pjan t'imħabba, imħaddan minn Kristu, il-fidi f'Alla hija fuq kollox rigal u misteru li għandna nilqgħuhom f'qalbna u f'ħajjitna, u nkunu dejjem grati lejn il-Mulej għalihom. Iżda l-fidi hija rigal li jingħata lilna biex naqsmuh mal-oħrajn,

il-fidi hija talent li nirċievu biex minnu joħroġ il-frott, hija dawl li m'għandux jibqa' moħbi, iżda għandu jixgħel u jdawwal id-dar kollha. Dan hu l-aktar rigal importanti li ġie mogħti lilna f'ħajjitna, u aħna ma nistgħux inżommuh għalina biss.

Id-Dikjarazzjoni ssir Imħabba **"ħażin għalija jekk ma nxandarx l-Evanġelju"**, hekk qal l-Appostlu Pawlu (1Korintin 9:16). Din il-kelma tirbombja bil-qawwa għal kull Nisrani, u għal kull komunità Nisranija f'kull kontinent. Ukoll fil-knejjes li jinsabu fit-territorju tal-Missjoni, knejjes li fil-biċċa l-kbira tagħhom huma knejjes żgħażagħ, għax twaqqfu ftit żmien ilu, iżda li dawn jagħmlu xogħol missjunarju, din saret xi ħaġa naturali wkoll jekk huma stess għad għandhom bżonn tal-missjunarji. Ħafna saċerdoti u reliġjużi nisa u rġiel minn kull parti tad-dinja, kif ukoll għadd kbir ta' lajċi u fil-fatt familji sħaħ, jitilqu pajjiżhom u l-komunitajiet tagħhom biex imorru fi knejjes oħra biex jagħtu xhieda u jxandru f'isem Kristu li fiH l-umanità ssib il-fidwa. Din hija espressjoni t'għaqda profonda, t'għotja u ta' mħabba bejn il-Knejjes, biex b'hekk kull bniedem ikun jista' jisma' għal darba, darbtejn id-dikjarazzjoni li tfejjaq u jkun jista' joqrob lejn is-sagramenti li huma l-għajn tal-veru ħajja. •

PALAZZI F'MALTA (III)
IL-PALAZZ TAL-PRESIDENT (1)

Fil-qalba tal-Belt Valletta jinsab l-ikbar palazz. Dan fih l-ufficcju tal-kap tal-istat Malti – il-President tar-Repubblika, il-Parlament, l-armerija u mitt ħaġa oħra. Għall-Maltin tal-lum dan il-palazz hu sempliċiment magħruf bħala l-Palazz tal-President. Fl-imgħoddi, fi żmien l-Ordni, dan il-palazz kien magħruf bħala l-Palazz Maġistrali għaliex kien ir-residenza uffiċjali tal-kap tal-Ordni u tal-Maltin – il-Gran Mastru. Fi żmien l-Ingliżi dan sar magħruf bħala l-Palazz tal-Gvernatur. Minkejja dawn l-ismijiet kollha l-poplu Malti jirreferi għalih bil-kliem semplici - il-Palazz.

L-ISTORJA

Meta l-Ordni kienet f'Ġerusalemm, kull membru kien jgħix u jitlob f'bini kumuni. Iżda meta kellhom iħallu Ġerusalemm u marru f'Akri, fl-1187 daħlet l-idea ta' bini indipendenti għall-mexxej tal-Ordni. Dan il-bini kellu forma ta' fortizza. Wara Akri, l-Ordni marret tgħix f'Rodi. Hawn insibu palazz fuq l-għola parti tal-belt li kien fortifikazzjat sewwa. Meta daħlu f'Malta fl-1530, għall-ewwel il-Gran Mastru mar joqgħod fil-Birgu, sewwa sew fil-fortizza – Castrum Maris (illum il-fortizza ta' San Anġlu). Għall-ewwel l-Ordni kabret u saħħet din il-fortizza. Fl-1571 l-Ordni daħlet il-Belt Valletta.

Bħal kull bini ta' ċerta importanza, dan il-bini għandu l-istorja x'jirrankonta. Għall ewwel dan

il-bini kellu jkun fuq l-għola parti tal-Belt Valletta. Il-Perit Taljan Laparelli ried il-Palazz Maġistrali, jew ir-residenza tal-Gran Mastru jkun bejn wieħed u ieħor, fejn hemm illum il-Berġa ta' Kastilja. Iżda l-pjani ta' Laparelli, fejn jidħol il-palazz ewlieni, baqgħu fuq l-iskaffa. L-Ordni kellha tħalli s-swar tal-Birgu biex tmur toqgħod il-Belt Valletta fl-1571. Il-mexxej tal-Ordni ta' dak iż-żmien kien il-Gran Mastru Pietro di Monte (1568-1572). Biex juri l-ħtieġa li l-Kavallieri jħallu l-Birgu mar joqgħod man-neputi tiegħu Eustachio di Monte. Din id-dar kienet fil-qalba tal-belt il-ġdida u kienet magħmulha minn sala żgħira, u żewġ kmamar iżgħar. Mal-ewwel din id-dar saret il-Palazz Maġistrali. Il-Gran Mastru ddeċida li l-palazz tiegħu kellu jkun proprju hemm, jiġifieri fil-qalba tal-belt jew aħjar fejn kien qal il-Perit Baldassare Lanci, perit li ġie biex jgħin lill-Kavallieri jibnu l-belt.

Biex dan il-bini jidher aħjar fl-għajn, il-Kavallieri ħarġu ordni – altius non tollendi - li ħarset biex ma jitlaqx bini ogħli madwar il-palazz. Hekk kif l-ħtiġijiet tal-Ordni komplew jikbru, kien hemm bżonn ta' palazz ikbar. Għalhekk il-bini tal-palazz kompla jikber għal madwar 150 sena. Tant li l-firxa tal-art li fuqu nbena l-palazz tal-lum nistgħu naqsumha f'4 partijiet. Dawn huma d-dar ta' Eustachio di Monte. Din tifforma l-parti li hemm bejn Triq Repubblika kantuniera ma' Triq Teatru. Kien hemm ukoll l-art li fuqha kien hemm il-Berġa tal-Italja, jiġifieri bejn Triq Repubblika kantuniera ma' Triq l-Arċisqof. Kien hemm ukoll żewġt id-djar ta' żewġ Kavallieri Taljani – Fra Raimondo u Fra Bosio kif ukoll firxa art li llum tagħti għat-Triq Merkanti. Din l-art kienet tal-Ordni.

Meta l-fergħa Taljana tal-Ordni riedet tixtri d-djar taż-żewġ Kavallieri Taljani daħal fin-nofs l-Gran Mastru. Niżel u tiela', kliem, kliem, kliem fl-aħħar sabu t-triq tan-nofs. Il-Gran Mastru setgħa jixtri waħda mid-djar u d-dar l-oħra maret għall-fergħa Taljana. Il-Gran Mastru La Cassière ried jerġa' jkabbar il-palazz. Il-Kavallieri Taljani żammew iebes. Wara ħafna żmien waslu għas-soluzzjoni. Il-Kavallieri Taljani kellhom jingħataw l-art fejn illum hemm il-Berġa tal-Italja. Kellhom jieħdu somma kbira flus bħala rigal biex tinbena din il-Berġa ġdida. Kellhom jieħdu somma oħra b'imgħax baxx, eċċ. eċċ. Jiġifieri minn id waħda ħadu l-id l-oħra. Kien il-Gran Mastru Manoel Pinto de Fonseca (1741-1773) li ordna t-tibdil meħtieġ biex il-bini ssir wieħed, iżda minkejja dan, mal-ewwel daqqa t'għajn, il-palazz mill-faċċata baqa' żewġ bini distinti. Fi żmien il-Gran Mastru Hughes Loubens de Verdalle (1581-1595), it-taraġ ra tibdila. Dan il-Gran Mastru ma setgħax jitla' u jinżel mingħar ibati. Għalhekk ħolqu tip ta' taraġ tajjeb għall-użu għalih. Dan it-tip ta' taraġ intuża wkoll għat-taraġ tal-Palazz

Verdala. Ta' min jgħid li wieħed mill-bibien ewlenin tal-palazz sar restawr fuqu fl-2000. Ix-xogħol kien parti mill-*"Valletta Rehabilitation Project"*. Ix-xogħol ta' restawr sar taħt it-tmexxija tal-periti Claude Borg u Chanelle Muscat. Il-ħlas sar a spejjes tal-Malta Experience. Aktarx li dan il-bieb sar fuq disinn ta' Romano Carapecchia fis-seklu 18.

Fil-Palazz, l-Ordni organizzat il-Kapitlu Ġenerali tagħha. Dawn għall-ewwel kienu aktar spiss, iżda kif l-Gran Mastru beda jikseb aktar poter dawn bdew jonqsu. Fil-Palazz kienu jaslu l-ambaxxaturi. Din kienet turija tas-sovranità tal-Ordni. Iċ-ċelebrazzjoni u ċerimonja komplew jiżdiedu. •

Referenzi

Lino Bugeja, The Great Siege of 1565: Frescoes at the Grand Masters' Palace, Malta This Month, July 2001

Stefanie Paulin, The original design of the Grand Masters' Palace, Valletta, The Sunday Times, November 14, 1999

Anon, Paladini frescoes at Palace to be restored, The Times, October 31, 1998

A E Abela, The story of a hall, The Sunday Times, April 16, 1995

The Times 17-III-2000

The Times 31-X-1998

Albert G Storace, "Nepture" restored, The Sunday Times, September 12, 1999

Philip Farrugia Randon, At long last, this is it, The Sunday Times, October, 2001

Anon, Grand Master's suits of armour being restored, Malta This Month July 2001

Albert Ganado (ed), Palace of the Grand Masters in Valletta, Fondazzjoni Patrimonju Malti, 2001

IL-KUNVENT U L-KNISJA TAL-PATRIJIET FRANĠISKANI KAPUĊĊINI F'GĦAWDEX (1888-1896)

Fil-bidu tal-perijodu li qegħdin nitkellmu fuqu (1888), il-Gwardjan tal-Fraternità ta' Għawdex kien Patri Anġeliku, li kien għadu fil-kariga fl-1889 [1], Iżda fl-istess sena f'Ottubru 1889 insibu bħala Gwardjan lil Patri Agostino [2], Patri Gużepp Antonio li kien Gwardjan fl-1892, spiċċa minn din il-kariga wara l-Kapitlu Provinċjali li sar f'Ġunju 1892, u warajh bħala Gwardjan insibu lill Patri Daniel minn Naxxar [3], Fl-1894 nerġgħu nsibu lill-Patri Anġelku fil-kariga ta' Gwardjan [4].

Fost il-membri tal-fraternità, bejn is-snin 1888-1895, insibu lill-Patri Gejtanu u Fra Mikiel minn Għawdex [5]. B'rabta ma' din il-komunità nsibu li, fit-12 ta' Frar 1891, saritilha żgur żjara mill-Ġeneral tal-Ordni, Patri Bernard [6].

OPRI ĠODDA FIL-KNISJA

Bejn l-1891 - 1895 f'din il-knisja żżanżnu erba opri ġodda. Fl-1891, bit-tħabrik tat-Terzjarji mwaqqfa f'din il-knisja, inġiebet statwa ta' San Franġisk li nħadmet mid-Ditta "GAIARD" ta' Marsilja.

Nhar is-16 ta' Mejju 1891 il-Vigarju Ġenerali tad-Djoċesi Mons. Kan. Penitenzier, Dun M.A. Refalo D.D., bierek din l-istatwa fil-knisja parrokkjali ta' San Ġorġ u wara saret Transulazzjoni solenni għall-knisja tal-Kapuċċini. Fiha ħadu sehem it-Terzjarji, il-kleru, il-Patrijiet Franġiskani Konventwali, Agostinjani u Kapuċċini, tliet Fratellanzi ta' Ġesù Marija (San Ġorġ), tal-Immakulata Kunċizzjoni (San Franġisk), tas-Ssmu Sagrament ta' Kerċem. Ikkonduċa l-Ministru Provinċjal Patri Bernard OFMCap. Malli l-purċissjoni waslet fil-knisja tal-Madonna tal-Grazzja ġiet esegwita bil-mużika l-Antifona ta' San Franġisk, u wara ngħatat il-Barka Sagramentali. F'din l-okkażjoni l-banda "Leone" għamlet marċ f'nofsinhar madwar ir-Rabat u wara ħadet sehem fil-purċissjoni [7].

F'April tal-1892 ġiet iċċangjata bl-irħam il-kappella ta' San Feliċ ta' Cantalice. L-ispejjes tħallsu mill-legat li ħalla l-Markiż Vinċenzo Buġeja [8]. Erba xhur wara, fl-20 t'Awwissu, fil-kappella ta' San Franġisk tqiegħed kwadru ġdid tal-istess qaddis xogħol tal-pittur Malti Giuseppe Calì. Minnflok dan il-kwadru, qabel kien hemm statwa ta' San Franġisk li wara tqieghdet fil-kuridur tal-kunvent. [9] Tliet snin wara, fit-3 ta' Lulju 1895, spiċċa x-xogħol taċ-ċangar bl-irħam fil-knisja. B'hekk il-knisja kollha issa kienet iċċangjata bl-irħam [10].

IT-TERZ'ORDNI FRANĠISKAN

Jidher li t-Terz'Ordni Franġiskan ta' din il-knisja jaf il-bidu tiegħu f'Jannar 1888. Dan joħroġ minn tagħrif li deher f'rivista lokali ta' Jannar 1888, li kien jgħid li, "fit-22 ta' dan ix-xahar fil-Knisja tal-Kapuċċini ta' din il-gżira Għawdxija jilbsu għall-ewwel t-Terzjarji ta' San Franġisk bl-abitu kapuċċin. Sejrin ikunu madwar 50. Il-funzjoni tibda fil-5 am. Tispiċċa b'quddiesa li fiha jitqarbnu."

L-istess rivista tagħti prosit "liż-żelanti Gwardjan Patri Anġeliku li tant ħadem biex tirnexxi din l-opra" [11].

Minn tagħrif miġbur mill-istess rivista nafu li t-Terz'Ordni kien qed jiffunzjona f'Settembru tal-istess sena [12]. Bħala Minisru tat-Terz'Ordni fis-snin 1888, 1889, 1890, insibu lin-Nutar Onorato Giovanni Refalo. Bħala Segretarju, fis-sena 1889, insibu lil Dun Nerik Sammut. [13] Fost it-Terzjarji nsibu lil Dun Ġużepp Zammit D.D. Kappillan tal-Isptar [14] u Dun Salv Sultana [15]. Terzjarju ieħor kien Wistin Masini [16]. Fl-1890 bħala Direttur Spiritwali nsibu lill-Patri Anġeliku [17].

It-Terzjari kienu attivi. Kienu jieħdu ħsieb il-festa ta' San Franġisk u ġie li organizzaw xi funzjoni partikulari. Hekk insibu li fit-18 t'Awwissu 1889, meta bl-ordni tal-Isqof Giovanni Marija Camilleri O.S.A. saret ġurnata espożizzjoni fil-parroċċi kollha għall-bżonnijiet tal-Papa Ljun XIII, it-Terzjarji għamlu t-tqarbina fil-knisja u assistew għal-żewġ quddisiet. Wara nofsinhar, fit-tlieta, ħarġu mill-Kapuċċini u telgħu proċessjonalment lejn il-knisja parrokkjali ta' San Ġorġ akkumpanjati minn Patri Gejtanu bir-reċita tar-rużarju. Wara li għamlu siegħa Adorazzjoni, reġgħu niżlu proċessjonalment lejn

il-knisja tal-Madonna tal-Grazzja fejn wara l-litanija ngħatat il-Barka Sagramentali [18].

IL-FESTA TA' SAN FRANĠISK

Din il-festa kienet issir b'ċerta solennità, u nafu li fl-1888 u fl-1890 ħadu ħsiebha t-Terzjarji. Fl-1888, ġiet iċċelebrata l-Ħadd 28 t'Ottubru. Lejlet saret it-Transulazzjoni solenni tar-relikwja u Għasar. L-għada (29 t'Ottubru) kien hemm quddiesa kantata, u wara l-Isqof Pietru Pace qaddes għat-Terzjarji. Wara nofsinhar sar l-Għasar bil-Mużika, paneġierku minn Dun Ġużepp Diacono, Kappillan tal-Qala, u repożizzjoni tar-relikwija [19].

Il-programm tal-festi tas-sena ta' wara (1889) kien kważi simili għal dak tal-1888. Iżda għall-festa żżanżnet quddiesa miktuba għaċ-ċirkustanza mill-Kan. Dun Ġorġ Mercieca u kanta l-kor tat-tfal mgħallem mit-Terzjarju Wistin Masini. Wara nofsinhar, wara l-Għasar u l-paneġierku li sar minn Dun Ġużepp Zammit D.D. "għamlu l-ewwel darba il-purċissjoni bl-istatwa ta' San Franġisk" [20]. Il-purċissjoni bl-istatwa reġgħet saret fil-festa tas-sena ta' wara (1890), u fiha ħadu sehem numru kbir ta' Terzjarji bl-abitu [21]. Fis-sena ta' wara 1891, it-Terzjarji reġgħu ħadu ħsieb din il-festa li fiha kien hemm ukoll l-Mużika. B'indult tas-Sagra Kongregazzjoni tat-22 ta' Settembru 1891, ġie stabilit li din il-festa kellha ssir fir-raba Ħadd t'Ottubru [22].

FUNZJONIJIET PARTIKULARI

Bejn l-1888 u l-1896 f'din il-knisja saru numru ta' funzjonijiet partikulari. Fl-1888, l-Ordni Franġiskan Kapuċċin kellu Beatu ġdid Feliċ minn Nicosia. Għaldaqstant f'Settembru 1889 f'din il-knisja saru tlett ijiem festi b'tifkira ta' din l-okkażjoni. Fl-aħħar ġurnata qaddes kantat il-Ministru Provinċjal, u filgħaxija saru l-Għasar bil-mużika u paneġierku minn Dun Ġużepp Zammit D.D. Wara Mons. Isqof Pietru Pace D.D. ikkonkluda l-festi bil-kant tat-Te Deum. Il-mużika kienet tal-Kan. Dun Ġorġ Mercieca [23].

Tliet snin wara, f'Settembru, sar funeral solenni b'suffraġju għar-ruħ Mons. Antonio Maria Buhagiar

OFMCap li kien Amminisratur Appostoliku tad-Djoċesi ta' Malta bejn l-1885 - 1889, u mar Delegat Appostoliku f'Haiti u San Domingo. Mons. Buhagiar miet f'Awwissu 1891 għaldaqstant fis-27 ta' Settembru wara nofsinhar tkanta l-Matutin u saret orazzjoni funebri minn Dun Alfons Hili. L-għada, 28 ta' Settembru, saret quddiesa solenni bil-mużika u wara ta l-Assoluzzjoni Mons. Isqof Giov. Maria Camilleri. Il-knisja kienet imżejna bl-iswed, bl-arma u bir-ritratt tal-mejjet Prelat.

Xahar wara, il-Kapuċċini, kellhom saċerdot ġdid, Patri Salv mix-Xewkija, li ġie ordnat saċerdot mill-Isqof Giovanni Marija Camilleri O.S.A. fil-Palazz tiegħu, nhar il-Festa ta' San Franġisk (4-X-1891). Ġimgħa wara, fil-11 t'Ottubru, Patri Salv iċċelebra l-ewwel quddiesa solenni tiegħu fil-knisja tal-Madonna tal-Grazzja. Il-quddiesa saret bil-mużika, u fiha pprietka Dun Ġużepp Zammit D.D. [25].

Tliet snin wara, l-Ordni Franġiskan Kapuċċin kellu Beatu ġdid ieħor, Diegu Ġużepp minn Cadiz. Għaldaqstant bejn it-28 u t-30 ta' Settembru 1894, sar Triduum ad unur tal-Beatu l-ġdid. Għal din l-okkażjoni l-knisja kienet imżejna u fl-altar maġġur kienet tispikka x-xbieha tal-Beatu l-ġdid.

Fit-30 ta' Settembru, l-aħħar ġurnata tat-Triduum tkanta Matutin solenni u wara qaddes Mons. Isqof Camilleri. Imbagħad kien hemm quddiesa solenni bil-mużika li għaliha assista mit-tron l-Isqof Camilleri. Wara nofsinhar sar l-Għasar bil-mużika u paneġierku minn Dun Ġużepp Zammit D.D. Mons Isqof ikkonkluda l-festi bil-kant tat-Te Deum u l-Barka Sagramentali.

Sena u ħames xhur wara, fit-8 ta' Mejju 1896, fil-knisja tal-Madonna tal-Grazzja, saret ġurnata espożizzjoni billi f'dak il-jum f'Ruma sar il-Kapitlu Ġenerali tal-Ordni [27].

1. *Id-Devot ta' Marija, Jannar 1888 p.31. Settembru 1889 p.160*
2. *IBID Novembru 1889 pp.190, 191*
3. *IBID Lulju 1892 p.125*
4. *IBID Ottubru 1894 p.170*
5. *IBID Settembru 1889 p.160, Ottubru 1894 p.170*
6. *IBID Marzu 1891 p. 62*
7. *IBID Mejju 1891 p.93*
8. *IBID Mejju 1892 p.93*
9. *IBID Settembru 1982 p.158*
10. *IBID Awwissu 1895 p. 138*
11. *IBID Jannar 1888 p.31*
12. *IBID Ottubru 1888 p.175*
13. *IBID Novembru 1888 p. 190, Settembru 1889 p.160, Novembru 1890 p.191*
14. *IBID Novembru 1889 pp. 190, 191*
15. *IBID Settembru 1889 p. 160*
16. *IBID Novembru 1889 pp. 190, 191*
17. *IBID Novembru 1890 p.191*
18. *IBID Novembru 1888 p.190, Settembru 1889 p.160, Novembru 1890 p.191*
19. *IBID Novembru 1888 p.190*
20. *IBID Novembru 1889 pp. 190, 191*
21. *IBID Novembru 1890 p.191*
22. *IBID Novembru 1891 p. 189*
23. *IBID Ottubru 1888 p. 175*
24. *IBID Ottubru 1891 p. 174*
25. *IBID Novembru 1891 p. 189*
26. *IBID Otturbru 1894 p.170*
27. *IBID Ġunju 1896 p. 106*

IL-KOMUNJONI FL-IMĦABBA

Fl-aħħar tappa fil-mixja tagħna fit-Teoloġija tal-Ġisem se nitfgħu ħarsitna fuq il-komunjoni fl-imħabba.

Għaliex il-bniedem ma jistax jgħix mingħajr imħabba bilfors ikollu jesprimi mħabbtu fil-"komunjoni tal-persuni." Din isseħħ meta tnejn minn nies jagħtu lilhom infushom u jilqgħu liberament lil xulxin fl-imħabba. L-imħabba veru sseħħ f'din l-għotja reċiproka. Kif juruna l-Evanġelji, il-punt essenzjali tal-ħajja Nisranija huwa li tħobb.

Kwotazzjoni għall-qalb il-Beatu Ġwanni Pawlu II hija meħuda mill-Gaudium et Spes li tgħidilna: **"Kristu … jirrivela b'mod sħiħ il-bniedem lill-bniedem innifsu u jagħmel is-sejħa suprema tiegħu ċara"** (§ 22). X'jirrivela Kristu jekk mhux li **"m'hemmx imħabba akbar minn din li wieħed jagħti ħajtu għall-ħbiebu?"** (Ġw 15:13). Huwa Kristu nnifsu li jirrivelalna s-sejħa bażika tagħna bħala persuni billi jagħtina lilu nnifsu f'mewtu fuq is-Salib. Permezz tat-Teoloġija tal-Ġisem, Ġwanni Pawlu II jipprova jippreżentalna l-messaġġ Evanġeliku tal-imħabba b'mod ġdid u profond. Jaf li l-imħabba hi dik li n-nies ifittxu. Saħansitra fl-enċiklika tiegħu, Redemptor Hominis, jgħidilna: **"Il-bniedem ma jistax jgħix mingħajr imħabba. Huwa jibqa' esseri li hu misteru għalih innifsu. Hajtu hi bla sens jekk l-imħabba mhix irrivelata lilu, jekk ma jiltaqax magħha, jekk ma jesperjenzahiex u jagħmilha tiegħu, jekk ma jieħux sehem fiha b'mod intimu"** (§ 10).

X'għandu x'jaqsam il-ġisem uman ma' dan kollu? F'dinja fejn il-ġisem sar oġġett ta' pjaċir jew magna li m'għandhiex x'taqsam mal-ħajja spiritwali tagħna, Ġwanni Pawlu II jippreżenta mill-ġdid il-verità kif

misjuba fil-Bibbja. Il-ġisem m'huwiex żjieda tal-ħolqien. Anzi, huwa parti essenzjali ta' dak li aħna bħala persuni umani. Għaliex? Għaliex il-ġisem fiżiku jirrivela l-parti spiritwali tal-persuna. Hekk ngħidu aħna, tista' tgħid li xi ħadd hu ferħan minħabba t-tbissima li jkollu fuq wiċċu. Il-ferħ m'huwiex xi ħaġa fiżika, tanġibli, viżibbli. Jeħtieġ sinjal fiżiku biex ifissru.

Bl-istess mod, Adam u Eva setgħu jaraw mid-differenza fl-iġsma fiżiċi tagħhom (kienu għarwenin) li kienu msejħa għall-għaqda u l-komunjoni. Li kienu msejħa għall-IMĦABBA, biex jagħtu lil xulxin f'għotja totali, kemm fil-ġisem u kif ukoll fir-ruħ, fil-mod l-aktar komplet u possibbli għall-bniedem, jiġifieri l-għaqda sesswali. Din l-għaqda fiżika tipponta u tfisser unjoni iktar profonda u spiritwali. Bl-istess mod li tbissima hija vojta jekk wieħed ma jkunx ferħan, l-għaqda sesswali hija vojta mingħajr l-għaqda spiritwali. Il-komunjoni fiżika tagħhom mhux biss tipponta għall-komunjoni inviżibbli bejn ir-raġel u l-mara, imma fir-realtà turi li din l-imħabba, din l-għotja tal-persuna tagħha nnifisha, hija s-sejħa li għaliha ġejna msejħin. Hija dak li għalih ġejna maħluqa.

Ġwanni Pawlu II jgħid li Alla ħalaq ġisimna bil-mod li ħalqu biex jurina li aħna msejħa biex inħobbu. Li r-raġuni tal-eżiżtenza tagħna hija li nħobbu, li nkunu rigal għall-ħaddieħor. Huwa jsejjaħ dan bħala **"t-tifsira nuzzjali tal-ġisem"**. Fil-katekeżi tiegħu tas-16 ta' Jannar 1980, il-Papa fisser li **"l-ġisem uman jinkludi d-dritt mill-bidu ... il-kapaċità li jfisser l-imħabba, li l-imħabba li biha persuna ssir rigal – u permezz ta' dan ir-rigal – ittemm il-milja tal-esseri u l-eżistenza tagħha"**.

B'sorpriża għal uħud, Ġwanni Pawlu II jissokta jgħid li fiha nnifisha, l-għaqda konjugali tfisser sinjal tax-xewqa ta' Alla għall-għaqda sħiħa magħna. Liema għaqda hija intima u mhux sesswali. Hija sinjal tal-imħabba ta' Kristu għall-għarusa tiegħu l-Knisja. Kemm hu importanti għalhekk li l-koppji jgħixu r-relazzjonijiet tagħhom skont kif kienu maħsuba minn Alla biex juru b'mod l-aktar preċiż lid-dinja l-pjan etern tiegħu għall-umanità. San Pawl jgħallem: **"Intom, l-irġiel, ħobbu n-nisa tagħkom, kif Kristu ħabb il-Knisja u ta ħajtu għaliha"** (Ef 5:25). Imbagħad jirreferi mill-ġdid għall-bidu, bħalma Kristu jagħmel fil-Evanġelji meta jgħid: **"Għalhekk ir-raġel iħalli lil missieru u 'l ommu u jingħaqad ma' martu, u jsiru t-tnejn ġisem wieħed. Dan il-misteru – qiegħed ngħid għal Kristu u għall-Knisja – huwa kbir!"** (Ef 5:31-32).

Ġwanni Pawlu II ifisser li permezz tal-għaqda sesswali l-ġisem jitħaddet "lingwa". U din il-lingwa jeħtiġielha titħaddet fil-verità. Ġaladarba n-natura

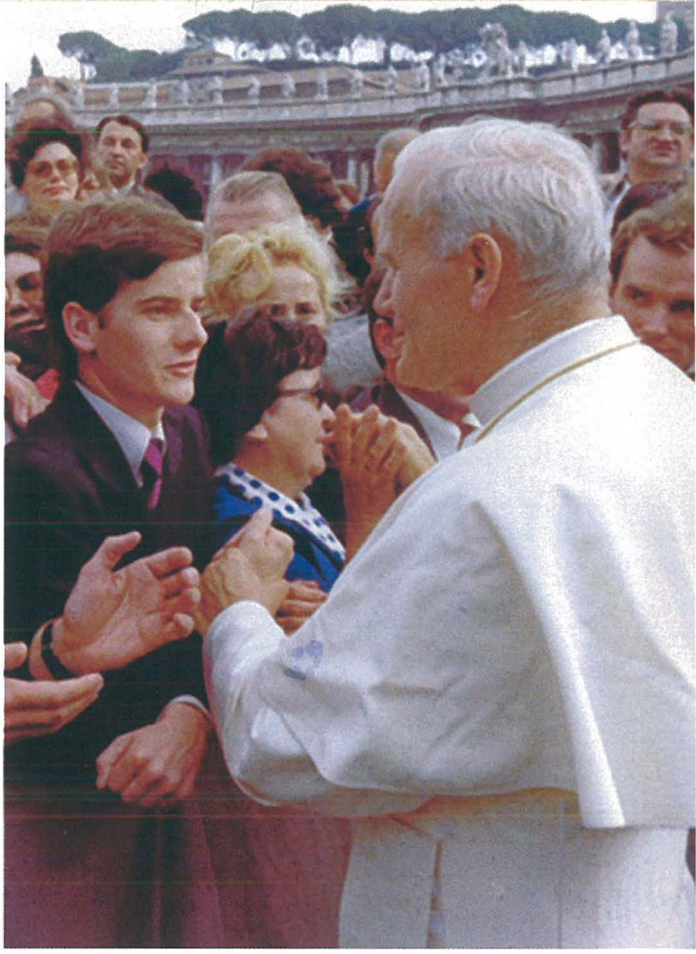

proprja tal-att konjugali, kif mħejji minn Alla, jinkludi kemm fih, kemm l-għaqda interpersonali tal-koppja u kif ukoll il-potenzjal għall-prokreazzjoni, ir-raġel u l-mara ma jistgħux jingħaqdu b'mod kontraċettiv. Meta jagħżlu l-kontraċezzjoni, ikunu qiegħdin jagħmlu dannu kemm lilhom infushom, għaliex ikissru d-dinjità tagħhom bħala persuni u kif ukoll jagħmlu ħsara lill-att konjugali innifsu.

Minħabba l-interess kontinwu tiegħu għal dak li tassew jagħmel ġieħ lill-bniedem, Ġwanni Pawlu II juża t-Teoloġija tal-Ġisem biex ifisser iżjed l-għanijiet wara l-enċiklika kontroversjali dwar il-kontraċezzjoni tal-Papa Pawlu VI, Humanae Vitae. Fil-katekeżi li ta nhar it-22 ta' Awwissu 1984, Papa Wojtyla qal hekk: **"Ir-raġel u l-mara jissuktaw fil-lingwa tal-ġisem dak id-djalogu li, skont Ġenesi 2:24-25, kellu l-bidu tiegħu f'jum il-ħolqien. Din il-lingwa tal-ġisem hija xi ħaġa iktar minn sempliċiment reazzjoni sesswali. Bħala lingwa awtentika tal-persuni, hija suġġetta għas-sottomissjoni lejn il-verità, jiġifieri lejn in-normi morali oġġettivi. Preċiżament fuq il-livell ta' din il-lingwa, ir-raġel u l-mara jfissru lil xulxin b'mod reċiproku u bl-iktar mod profond possibbli għalihom ... Ir-raġel u l-mara jesprimu lil xulxin fil-qies tal-verità sħiħa tal-persuni umani"**.

Il-ġisem tal-bniedem huwa s-santwarju, it-tempju tal-Ispirtu s-Santu, fejn l-għotja tal-imħabba reċiproka u sħiħa ta' Alla lejn il-bniedem, il-komunjoni fl-imħabba, isseħħ b'mod korporali, reċiproku, u sħiħ, fil-persuni tal-miżżewġin. •

ALBERTA U BINHA BILLY
STORJA VERA MAQLUBA GĦALL-MALTI

Alberta, omm ta' 26 sena, kienet qed tħares b'għożża lejn binha li kien qed imut bil-marda tal-Leukemia. Qalbha kienet maqsuma bid-dulur, imma fl-istess ħin kienet determinata li tagħmel dak kollu possibbli għal binha. Bħal kull ġenitur, riedet li binha jikber u jwettaq il-ħolm kollu tiegħu; imma minħabba fil-marda li kellu, dan ma kienx aktar possibbli. Iżda xorta waħda riedet tagħmel xi ħaġa biex il-ħolma li kellu binha Billy titwettaq.

Qabdet id binha f'idejha u staqsietu: **"Billy, qatt ħsibt xi xtaqt issir meta tikber? Qatt ħlomt x'se tagħmel b'ħajtek meta tikber?" "Mummy, dejjem xtaqt inkun wieħed minn dawk li jitfu n-nar, meta nikber"**. Alberta tbissmet u wegħditu li tara x'tista' tagħmel biex il-ħolma tiegħu isseħħ.

Aktar tard, hija marret fid-Dipartiment tat-Tifi tan-Nar fil-lokalità tagħha ta' Calgary u hemm iltaqgħet mal-fireman Bob li kellu qalbu kbira daqs tagħha. Fissritlu x-xewqa ta' binha u talbitu jekk kienx possibbli li binha ta' 6 snin jieħu rikba fuq fire engine imqar mad-dawra tal-kwartier. Bob weġibha li jistgħu jagħmlu aktar minn hekk. Talabha biex f'ġurnata miftehma, għas-7 ta' filgħodu, jaħtruh

Fireman Onorarju għal jum sħiħ. Imur l-istazzjon, jiekol magħhom, u jekk ikun hemm xi sejħiet għall-għajnuna fl-area tagħhom, imur magħhom. Ried ukoll il-qisien tat-tifel biex jagħmlulu uniformi b'elmu ta' veru, bl-emblema tad-Dipartiment tat-Tifi tan-Nar ta' Calgary. Ikollu wkoll is-sidrija safra li jkollhom jilbsu u boots tal-lastiku. Żied jgħidilha: **"Kollox f'Calgary jiġi manifatturat u meħjut u allura jkollna kollox lest bla dewmien".**

Tlett ijiem wara, Fireman Bob ġabar lil Billy liebes l-uniformi u l-elmu mill-isptar fejn kien jinsab u ħadu ħdejn it-truck. Billy tela' s-sellum u qagħad fuq wara tat-truck, jgħin fis-sewqan biex imorru lejn l-istazzjon.

Billy kien jinsab fis-seba' sema. Dakinhar, f'Calgary daħlu 3 sejħiet għall-għajnuna u Billy mar fuqhom kollha. Rikeb fuq fire engine, ambulanza u anki fil-karrozza tal-Kap tat-Tifi tan-Nar. Xi ħadd ħadlu video u għaddih għal fuq programm tat-televiżjoni.

Kien ferħan se jtir. Xewqtu wettaqha. L-imħabba u l-attenzjoni li kulħadd wera lejn Billy, tant għamlu effett pożittiv fuqu li għex tliet xhur aktar milli ħaseb it-tabib.

Lejl minnhom, l-infermiera ndunat li l-forzi tat-tifel bdew iħalluh. Billi hi kienet temmen li ħadd m'għandu jmut waħdu, ċemplet lill-membri kollha tal-familja ta' Billy u lil qrabatu biex jiġu l-isptar ħdejn is-sodda tiegħu. Imbagħad ftakret fil-ġurnata li Billy għadda ma' Fireman Bob; ċemplet lill-kap tagħhom, spjegatlu s-sitwazzjoni u talbitu jekk xi membru minn tat-Tifi tan-Nar jistax jiġi l-isptar, liebes l-uniformi, ħdejn Billy.

Il-Kap qalilha: **"Nistgħu nagħmlu aktar minn hekk. Fi żmien 5 minuti nkunu hemm. Iżda nixtieq pjaċir mingħandek. Meta tisma' s-sireni u tara d-dwal, avża minn fuq il-mikrofonu, li ma hemm ebda nar jaqbad. Se jiġi d-Dipartiment biex iżur wieħed mill-aħjar membri tiegħu għal darba'oħra. Iftaħ ukoll it-tieqa tal-kamra ta' Billy".**

5 minuti wara, wasal l-isptar it-truck bil-ganċ u s-sellum. Tellgħu s-sellum sakemm wasal sat-tieqa tal-kamra ta' Billy fit-tielet sular. Sittax il-membru tat-Tifi tan-Nara telgħu s-sellum għall-kamra fejn Billy kien mimdud. Bil-permess ta' ommu, wieħed wieħed għannquh magħhom u qalulu kemm iħobbuh. Billy, li kien wasal fl-aħħar, ħares lejn il-kap tagħhom u staqsih: **"Chief, jiena sirt wieħed minnkom issa?"**

"Billy, iva int, u l-Kap tagħna Ġesù qiegħed iżommlok idejk". Għal dawk il-kelmiet, Billy tbissem u wieġeb: **"Naf. Ilu jżommli jdejja l-ġurnata kollha waqt li l-anġli qed ikantaw..."**

U b'dawk il-kelmiet, Billy għalaq għajnejh għall-aħħar darba. •

SPERANZA U L-MADONNA TAL-ĠENTILI (7)

Billi t-tabib ordna l-aqwa kura lil dak l-ilsir li Speranza kienet ġiebet fil-furmarija, xi ħadd fehem li dan kien xi persunaġġ importanti u wassal l-aħbar lill-Baxa qabel ma laħaq infurmah it-tabib. Dan malajr bagħat għat-tabib biex jitkixxef fuq din affari, bit-tama li jdabbar xi kemxa flus jew ċappa deheb għall-fidwa tiegħu. It-tabib skuża ruħu li ma laħaqx infurmah qabel għax ried l-ewwel u qabel kollox isalva lil ferut li kien wasal fl-aħħar mumenti ta' ħajtu. Qallu li dak kien ilsir Malti, qaddief għal diversi snin. Imbagħad qallu xi ħaġa bil-mod li ħasdet lill-Baxa u baqa' skantat. Kif għaddietlu l-ħasda hu stess mar jara lil marid, ordna li jingħata kull attenzjoni u qal lit-tabib biex iżommu nfurmat dwar il-progress fil-fejqan tiegħu.

Speranza ma kienitx titħarrek minn ħdejn il-marid u bil-kura u ddedikazzjoni tagħha, l-imsejken beda jagħmel xi progress. Anzi wara ftit ġranet beda jqum bilqegħda fis-sodda u ftit ġranet wara nizzluh jagħmel ftit passi fl-art, b'ferħ kbir għal Speranza u l-qaddejja tagħha Fidelja li kellha twissija biex ma turihx li kienet Maltija jew tgħidlu x'jisimha, **"għax għadu ma jiflaħx għall-eċċitament."**

Meta ftit ġranet wara, Fra Felić, it-tabib, deherlu li dan ir-raġel kien mhux ħażin, ġabar flimkien lit-tliet Maltin ġo kamra, daħal magħhom u l-erba' ntroduċew ruħhom u qalu l-istorja dolorusa

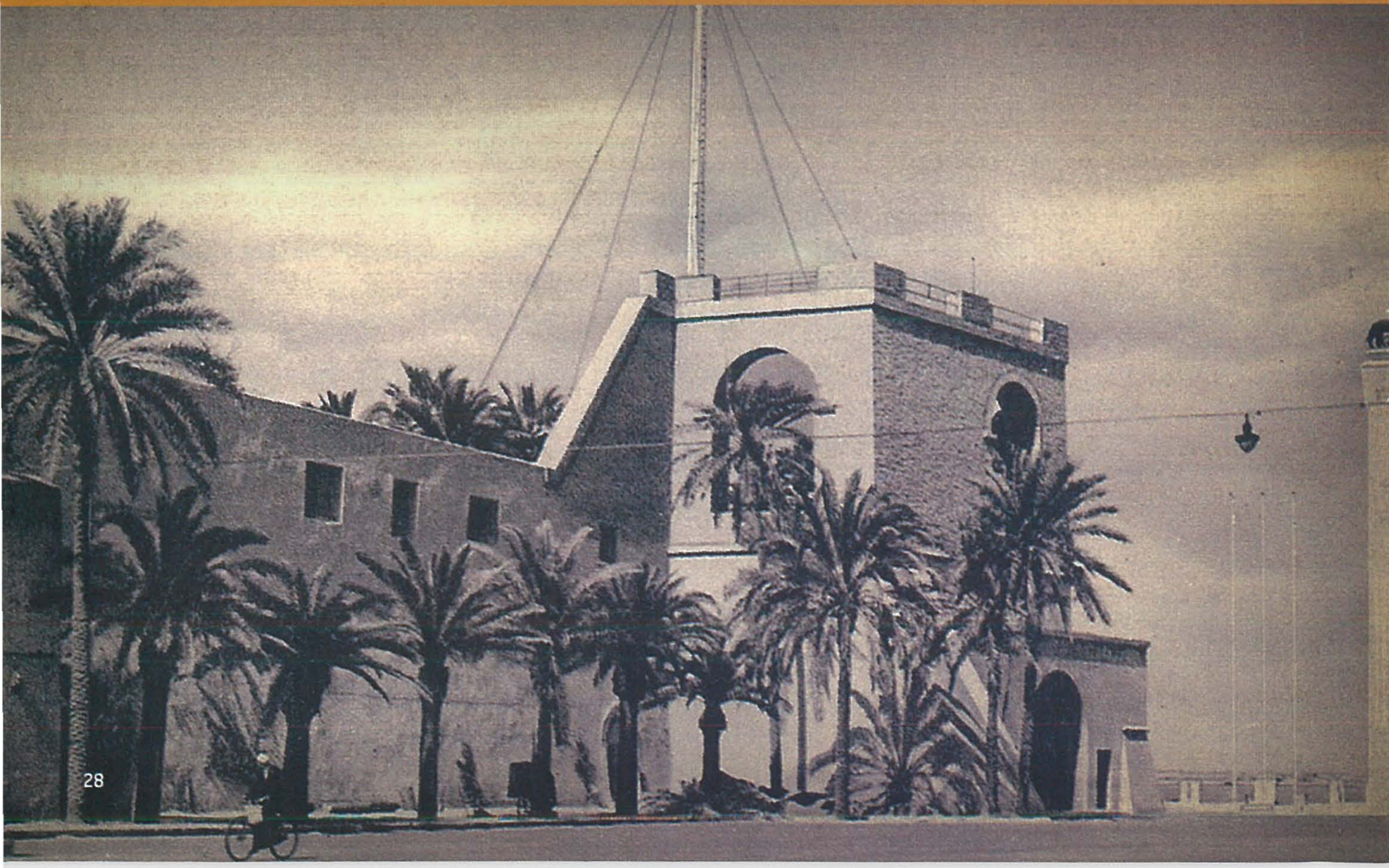

tagħhom. Bkew flimkien u ferħu flimkien speċjalment meta Speranza assigurat li, **"malli jkun possibbli ħa mmorru lejn darna u nerġgħu ningħaqdu mal-għeżież tagħna"**. Hawn Speranza talbet lil patri biex jgħarraf lill-Baxa bil-ħsieb tat-tluq minn Barberija. Il-patri qalilhom: **"Nitlolbu lill-Madonna biex tifthilna t-triq"**. Fil-pront irrispondiet Speranza: **"Lill-Madonna tal-ġentili ħadtilha rasha dejjem nitkarbilha, imma jien ċerta li qegħda tismani l-ħin kollu"**.

Fra Feliċ beda jaħseb fl-aħjar okkażjoni biex jgħarraf lill-Baxa bix-xewqa ta' Speranza għax kien jaf xi ħsieb iberren f'moħħu kellu r-rajjes. Imma l-okkażjoni ġiet weħidha għax f'dik in-naħa tfaċċat il-marda tad-diżenterija u l-Baxa bagħat għat-tabib jistaqsih: **"Kif se nagħmlu biex nakkwistaw ftit minn dak il-ħaxix li sena ilu fejjaq lil ibni?"** Hawn ġiet ix-xoqqa f'moxtha biex Fra Feliċ iwassal ix-xewqa ta' sħabu u rrisponda: **"Ħaġa waħda nistgħu nagħmlu, ja sidi, mmorru nġibuha mill-art ta' Speranza"**. **"Imma kif nistgħu nagħmlu din il-biċċa xogħol... fejn se nibgħat lin-nies tiegħi jfittxu, meta la qatt raw din il-ħaxixa mbierka minn Allah u lanqas jafu fejn tikber?"**

Hawn it-tabib għarraf lil sidu li Speranza biss setgħet taqdi din il-missjoni billi, **"taqta ix-xewqa ta' Speranza u titwassal lura lejn pajjiżha flimkien mat-tnejn l-oħra."** **"Mela Speranza trid tmur lura?"**, staqsa ftit konfuż il-Baxa. **"Iva, ja sidi, qaltli biex inwassallek din ix-xewqa tagħha."** Il-Baxa waqaf jaħseb għal ftit imbagħad qal lill-patri: **"Ibni kien mejjet u tagħtu l-ħajja, issa jmiss li hi wkoll terġa' tieħu l-ħajja mal-familja tagħha u ma' niesha"**. **"U fl-istess ħin tfejjaq ħafna nies li qed jimirdu, għax turina mnejn nakkwistaw din il-ħaxixa biex nagħmlu d-duwa li fejqet lil ibnek."**

Il-Baxa siket imħasseb b'idu x-xellugija jilgħab mad-daqna u wara ftit qal lit-tabib: **"Imma kif nista' nissogra nafda din il-ġmiel ta' tfajla ma ċorma rġiel ta' bla ġieħ? Wisq nibża li jivvjolentawha u wara jbigħuha lil xi pirati."** **"Sewwa qed tgħid, ja sidi, imma jekk ibigħuha, kif qed tibża' int, imbagħad min se jurihom l-post fejn hemm il-ħaxixa li għandna bżonn?"** **"U jekk jassaltawha wara li tgħinhom jiġbru l-ħaxix?"**, reġa l-Baxa. **"Jekk inħaddmu moħħna le"**, irrisponda it-tabib. **"L-ewwel nett, inti agħżel baħħara fdati u agħti ordni stretta li l-art jinżlu biss żewġt irġiel... fuq il-bastiment nieħdu ħsiebha jien u dak ir-raġel li issa feq"**. **"Kif mela int se tħallini wkoll?"** staqsa l-Baxa. **"Le, le, serraħ rasek minni. Jien immur kif għidtlek biex nieħu ħsieb in-nisa, però nagħtik kelma ta' raġel li nerġa' niġi"**. Il-Baxa deher li kien jaqbel mat-tabib. •

ROKNA GĦAT-TFAL

Tfal, din hi rokna għalikom.
Sibu l-kliem mitlufin.

Mill-Apokalissi

AVORJU
BAĦRIN
BALZMU
BDOTI
DRAPP
FIDIL
FOLOL
ĦABS
ĦEMEL
ĦWAWAR
IĠFNA
MARTRI
MERKANTI
MITĦNA
PORPRA
SAKRA
SKARLATT
SMID
TAJR
TRAB

K	E	T	U	R	A	T	P	Ż	A	U	R	B
E	S	A	R	A	J	I	A	M	I	E	V	I
M	L	E	K	A	R	M	A	L	W	L	C	L
I	K	E	V	A	N	B	Q	M	A	J	F	Ħ
L	I	Ħ	J	R	I	H	A	G	U	Ħ	N	A
K	D	C	A	L	Ġ	U	D	I	T	T	A	B
A	N	G	O	I	P	T	I	M	D	S	Q	M
Z	A	Ħ	Q	S	A	X	N	P	A	B	L	X
Ħ	O	S	I	M	U	O	A	R	Ġ	I	O	S
L	C	R	E	A	Ħ	L	A	T	A	Ż	J	U
W	V	X	D	J	Q	A	K	K	E	B	E	R
Z	A	O	C	I	T	I	M	N	A	Ż	V	Q
B	V	S	I	L	L	A	A	R	O	B	E	D

Ir-rebbieħ jingħata ktieb sabiħ. Dan jittella' bix-xorti mit-tweġibiet tajba li jaslulna mhux aktar tard mill-ħmistax tax-xahar.

Indirizzaw it-tweġiba tagħkom hekk:
ROKNA GĦAT-TFAL, Dawl Franġiskan, Kunvent tal-Kapuċċini Floriana FRN 1211.

Ir-rebbieħ ta' Awwissu/Settembru 2012
Salvinu Tabone - Bormla

TISLIBA - 118

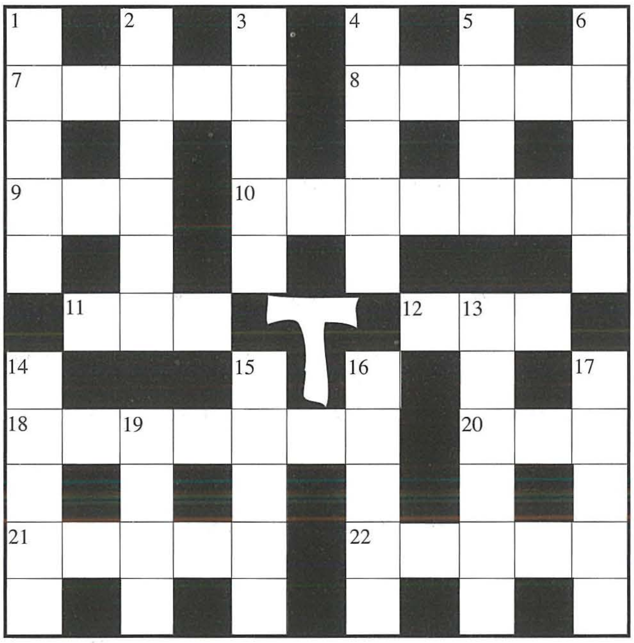

1. Għax *ġew* fid-dinja. (2 Ġw 7) **(5)**
2. Fost ħafna minn dan. (1 Tess 1,6) **(6)**
3. Din fl-Ispirtu. (Fil 2,1) **(5)**
4. Elija it-...)1 Slat 21,17) **(5)**
5. Hekk hi l-ubbidjenza. (1 Sam 15,22) **(4)**
6. Ħareġ in-nar minnha. (Mħ 6,21) **(5)**
7. Għaliex... ġej. (Żak 2,14) **(5)**
8. Qillet l-ibleh... minnhom. (Prov 27,3) **(5)**
9. Kellu sabar kbir. (Ġak 5,11) **(3)**
10. Mulej, ... u sebbaħt il-poplu. (Għerf 19,22) **(7)**
11. u 12. *Aħseb* fija, o Alla. (Neħ 13,14) **(3)**
13. Dan mar miegħi. (Ġona 2,6) **(6)**
14. Saret tax-xewka. (Mk 12,10) **(5)**
15. Minn fejn terfgħu l-offerta. (Num 15,20) **(5)**
16. Nibgħatu għal dawn. (1 Kron 13,2) **(5)**
17. ... fl-art u agħtu qima. (Dan 3,5) **(5)**
18. X'għamiltu permezz tagħhom. (1 Kor 3,5) **(7)**
19. Għamluh jum sħiħ. (Lq 2,44) **(4)**
20. Għal... id-dnewwa. (Ġob 15,20) **(3)**
21. Tibqa' għaddejja hekk. (Est 3,4) **(5)**
22. In-... kollu ta' Iżrael **(5)**

RIŻULTAT TAT-TISLIBA TA' AWWISSU/SETTEMBRU 2012:
1. Emmnu; 2. Qatran; 3. Isibu; 4. Eqreb; 5. Gwaj; 6. Kalċi; 7. Mqass; 8. Qawwa; 9. Nar; 10. Bċejjeċ; 11. u 12. Inċens; 13 Nersaq; 14. Tbati; 15. Boħan; 16. Hsibt; 17. Itlaq; 18. Bilfors; 19. Laqx; 20. Rat; 21. Toqba; 22. Blata.

Ir-rebbieħ jingħata ktieb sabiħ. Dan jittella' bix-xorti mit-tislibiet tajba li jaslu mhux aktar tard mill-ħmistax tax-xahar. Ibagħtu s-soluzzjoni tagħkom f'dan l-indirizz: ***Tisliba Dawl Franġiskan, Kunvent tal-Kapuċċini, Floriana - FRN 1211***

Ir-rebbieħ ta' Awwissu/Settembru 2012
Jonthan Debattista - Tarxien

Ir-rebbieħa taż-żewġ kompetizzjonijiet jekk jogħġobhom jiġbru l-premju bejn id-9.00am u 11.30am u bejn il-5.00pm u s-7.00pm mill-Uffiċċju Missjoni, Kunvent Kapuċċini, Floriana. Tel: 2123 3874

Intervista lill-
PATRI ELIJA VELLA OFMCONV.
PRESIDENT TAL-KUMMISSJONI DJOĊESANA
DWAR L-OKKULT U S-SATANIŻMU

F'dan l-artiklu se nwasslilkom IT-TIENI PARTI tal-intervista li l-ġurnalista, is-Sur Melvin Farrugia, għamel lil Patri Elija Vella OFMConv. Din l-intervista tgħinna biex insiru nafu aktar mill-qrib lil dan il-Patri Eżorċista li tant ħadem u għamel ġid.

Melvin: U l-Knisja x'inhi tagħmel?

Patri Elija: Meta għaddast rasi snin ilu f'dan it-tip ta' pastorali, sibt bosta li qatgħuli qalbi u ssuġġerewli nieqaf. Saħansitra uffiċjali tal-Kurja kienu dubjużi u xettiċi dwar din il-pastorali. Illum nista' ngħid li l-parti l-kbira tal-kleru kif ukoll l-awtoritajiet tal-Knisja Maltija fehmu li din hi problema reali li teħtieġ pastorali addattata. Mhux biss, illum ma nsibux oppożizzjoni mill-awtorijiet, imma għall-kuntrarju nsibu appoġġ sħiħ.

Madankollu, għadni konvint li l-Kleru Malti u Għawdxi għadu sajjem minn dak li hawn fostna u iżjed u iżjed għadu jitfixkel quddiem persuni li jeħtieġu l-għajnuna f'dan il-kamp. Il-Knisja kienet għarfa biżżejjed meta waqqfet Kummissjoni Djocesana biex tieħu ħsieb il-problematika tal-Okkult, Sataniżmu u Spiritiżmu.

Melvin: X'inhu x-xogħol tal-Kummissjoni Djoċesana dwar l-Okkult u s-Sataniżmu li inti l-president tagħha?

Patri Elija: Il-ħidma ta' din il-Kummissjoni hija vasta ħafna. Il-membri li jifformawha huma kollha eżorċisti, madankollu wieħed m'għandux jimmaġina li aħna nagħmlu biss eżorċiżmi. Niltaqgħu darba fix-xahar regolarment biex mhux biss niddiskutu bejnietna l-każi li jkollna, imma wkoll biex noħolqu formazzjoni u informazzjoni dwar l-okkult, is-sataniżmu u l-ispiritiżmu. Ħidma kontinwa li nwettqu fl-iskejjel u fuq il-midja. Fuq kollox nistudjaw kontinwament dwar is-suġġett u nitgħallmu minn xulxin. Hloqna wkoll gruppi li jgħinuna fil-ħidma tagħna. Kummissjoni ta' din l-għamla hija pjuttost oriġinali. F'nazzjonijiet oħrajn normalment l-eżorċista jaħdem waħdu. Mhijiex l-ewwel darba li ġejt mistoqsi minn Isqfijiet ta' nazzjonijiet oħrajn kif taħdem din il-Kummissjoni u x'inhu r-rwol tal-eżorċista, li mhux biss dak li jkeċċi x-xjaten, imma fuq kollox dak li jifforma u jinforma l-Kleru u l-lajċi dwar il-ħidma u t-tattika tax-Xitan. {ejt mistoqsi u tkellimt fost l-oħrajn dan l-aħħar dwar dan mal-Isqof ta' Caltanissetta (Sqallija), mal-Arċisqof ta' Singapore u mal-Kardinal Brown ta' Boston (Amerika) li lkoll urew interess kbir fil-mod ta' kif naħdmu hawn Malta.

Melvin: Min jifforma parti minn din il-Kummissjoni?

Patri Elija: Il-membri huma dawn:

Jiena P. Elija Vella OFM Conv. – President
P. Marcello Ghirlando OFM – Segretarju
P. Joe Borg SJ
P. Ugo Cremona OP
P. Franco Fenech OFMCap
P. John Vella OFMCap

Melvin: Jista' jkun li persuni li jgħidu li għandhom ix-xitan, ikollhom biss problemi psikoloġiċi?

Patri Elija: Meta tmur għand tabib, int tgħidlu x'qiegħed tħoss, imma mbagħad ikun hu li jgħidlek x'għandek. Hekk ukoll meta tmur għand eżorċista: hu jrid jiddixxerni intix iddisturbat mix-Xitan jew le. Bosta jippruvaw jikkonvinċu lill-eżorċista li dak li jħossu hu kkawżat mix-Xitan. Fil-parti l-kbira tal-każi dawn ikunu kollha każi psikoloġiċi jew psikjatriċi. Li kieku dawk kollha li jaħsbu li għandhom xitan ġo fihom, ikun hekk tassew, kieku naħseb li l-Infern huwa vojt, għax ix-xjaten ikunu kollha "on duty"!

Melvin: Naħseb li l-iżjed ħaġa diffiċli hi li tagħmel dixxerniment biex tara jekk dak li qed jiġri hux ġej minn xi kundizzjoni psikoloġika jew hijiex xi ħaġa ta' natura spiritwali. X'inhuma s-sintomi li turi persuna posseduta mix-Xitan?

Patri Elija: Eżattament: mhijiex ħaġa faċli li tiddistingwi problema psikoloġika minn dik spiritwali; ladarba s-sintomi sikwit ikunu l-istess. Huwa żball madankollu li wieħed jitlaq mill-presuppost li kull każ huwa psikoloġiku jew psikjatriku. Jirriżulta fil-fatt tant drabi li wara li persuna tkun ilha tattendi sessjonijiet psikoloġiċi u tibla' psikofarmaċi, mingħajr riżultat viżibbli, wara li jsir talb ta' liberazzjoni jew Eżorċiżmu fuqha, din titjieb u tfiq. Naturalment, kull każ irid jittieħed għalih. Hawn wieħed irid jgħid li l-kollaborazzjoni bejn ix-xjenzjati u l-eżorċisti hija essenzjali.

Bosta drabi sintomu wieħed – bħal ngħidu aħna forza barranija; jew konoxxenza ta' dak li jkun moħbi; inkella stmerrija lejn oġġetti sagri, jew kliem b'lingwi barranin li l-persuna qatt ma tkun tgħallmet... – ma jkunx biżżejjed biex wieħed jasal għall-konklużjoni ċerta li l-persuna hija posseduta. Imma diversi sintomi magħqudin flimkien, jistgħu jwasslu għal ċerta probbabbiltà. Naturalment, l-eżorċista mbagħad irid jiddixxerni kull darba każ b'każ. Ħaġa hija ċerta: li l-esperjenza tagħna l-eżorċisti rat bosta persuni mfejqin u kompletament liberi wara t-talb, ħaġa li ma kenitx kapaċi tagħmel ix-xjenza.

Melvin: Hemm xi persuni professjonali li jgħinukom tiddixxernu l-każ? Tipprovdu għajnuna psikoloġika għal persuni li jkollhom bżonnha?

Patri Elija: Diġà għedt – u nirrepetiħ bil-qawwa – li l-għajnuna tal-psikoloġija u psikjatrija huma essenzjali fil-ministeru tagħna. Għandna grupp ta' psikjatri u psikoloġi li jgħinuna bil-pariri tagħhom, u sikwit huma jibagħtu l-każi għandna u aħna nibagħtuhom għandhom.

Meta niġu biex nissuġġerixxu għand min imorru, noqogħdu ħafna attenti li nissuġġerixxu xjenzjati li jemmnu li fil-persuna m'hemmx biss l-aspett psikoloġiku u psikjatriku, imma wkoll l-element spiritwali. B'hekk inkunu qegħdin inħarsu lejn il-persuna minn aspett holistiku, ħaġa essenzjali jekk irridu tassew fejqan sħiħ fil-persuna. •

Għin lill-Knisja u lill-Ordni Franġiskan Kapuċċin fil-Kenja billi tagħmel...

BOROŻ TA' STUDJU

BORŻA TA' STUDJU hija offerta ġeneruża ta' €580 li tmur għall-ispejjeż tas-seminaristi Kenjani tagħna kollha li qegħdin iħejju lilhom infushom biex isiru reliġjużi u saċerdoti Kapuċċini.

Din tista' tingħata jew minn persuna waħda jew minn diversi benefatturi li jingħaqdu flimkien. Tista' tingħata anki ftit ftit.

Min jagħmel din l-offerta jkollu sehem kbir fil-ħajja reliġjuża u saċerdotali tal-Kapuċċini Kenjani.

Għal aktar tagħrif ikkuntattja lil:
P. Crispin Tabone OFMCap,
Segretarju tal-Missjoni, Uffiċċju Missjoni Kapuċċini, Floriana

Tel: 2123 3874, 2123 4949, 2122 5525.